

EMPORI

== REVISTA CATALANA MENSUAL ==

Any II

Administració: Carrer de Méndez Núñez, 3 y 5, Barcelona.

Núm. 17

SUMARI

Rosend Serra y Pagés.	Més sobre 'l «Partinobles» y l'«Amor y Psiquis» en la rondallística catalana.
Joan Alcover y Maspons	Recort de Sóller.
R. Muntaner	Lluís Uhland.
Vicens Solé	Elegia.
J. Torres-García.. . . .	Els paisatges d'Ivo Pascual.
Anfòs de Sanfost.	El jugador d'escachs de Maelzel (Trad. d'EDGARD POE).
Eusebi Bosch.	Maria. (Cançó popular armonisada per cant y piano).

COSES ASSENYALADES

Als Jochs Florals de Reus, per *J. Pin y Soler*.
Curs d'Astronomia, per *S.*

LLIBRES

La Illiada de Homero, versión literal y directa del griego, del *Dr. D. Lluís Segalà y Estalella*, per *M. Reventós*.
Dietari de la exida a Alemanya y altres nacions, de *Mn. Antoni M.ª Alcover*, per *R.*

Bibliografia.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

EMPORI

NOVEMBRE DE 1908

ANY II : NUM. 17

Més sobre «l'Amor y Psíquis» y el «Partinobles» en la rondallística catalana

EN el n.º 4 d'EMPORI, vàrem publicar l'esboç d'un trevallet sobre aquest assumpte, apuntant l'idea, gens nova per cert, de que'l «Partinobles» ha sortit del mite de l'«Amor y Psíquis» y que l'Apuley va aprofitar els elements tradicionals que corrien en boca del poble embellint-los literariament y donant-los-hi unitat juntament ab els que hi afegiria del seu troç.

En Menéndez Pelayo, testimoni de major acepció, diu: «Mezcla abigarrada de cuentos milesios, casos trágicos, historias de hechicerías y mitos filosóficos, *El asno de oro*, que como novela de aventuras está llena de interés y de gracia, es, sin duda, el tipo más completo de la novela antigua, etc.» (1)

En Bonilla y San Martín que fa poch va publicar un llibre excel·lent d'aires ben moderns, titulat «El mito de Psyquis» (2), té la mateixa opinió y dona les conclusions següents (pl. 130):

(1) Orígenes de la Novela.—Madrid. Bailly-Baillière. 1905, pl. XIV.

(2) Barcelona.—Henrich y C.ª—1908.

1.ª La forma més antiga, coneguda en l'història literària, del mite de Psíquis, es la relació del *Satapatta-Bráhmāna*, efecte d'un malentès o d'una interpretació arbitrària de cert himne del Rig-Veda, que's refereix com tots els de la col·lecció, al sacrifici sagrat dels indians.

2.ª En els països europeus, la forma més antiga coneguda (posterior, desde'l moment, a la precedent) es la que's conté en les *metamorfosis* d'Apuley.

3.ª De la forma apuleyana procedeixen la major part de les tradicions europees, esceptuant potser la del cavaller del Cigne, que té son abolori en fonts més antigues.

Aquestes afirmacions venen refermades en l'obra susdita, per l'estudi dels diferents temes que'l mite enclou (prohibició, tafañeria y dissort) y pel de l'història de sa simbòlica.

Dins de les nostres rondalles meteixes en veyem que poden molt ben ser altres tantes supervivències de faules milesianes, y algunes ben curioses per cert, de les que l'Apuley es pogués haver servit pel seu

«Ase d'or». Probablement insistirem més tart sobre aquesta nova faç de la qüestió.

Sent un fet indubtable la transmissió de les rondalles tant per via oral com per via literària, y la diversitat que sembla que n'hi hà a l'Índia de les que's poden agrupar en torn del tema clàssich de l'«Amor y Psiquis», per força se n'han de trobar moltes varietats, independentment de les variants per pèrdua de formes, assimilació, desdoblament y quantes causes influeixin en l'evolució constant de les espècies novel·lístiques populars. Afegeixi-s'hi l'influència possible de l'«Ase d'or», la positiva del «Partinobles» en el nostre poble, y 's comprendrà l'abundor de rondalles que hi hà girant al voltant del mite esmentat o qu'en formen l'epissodi més remarcable.

En l'article anterior, vàrem donar-ne a conèixer dues varietats; ara'n posem a continuació una altra d'inèdita, encara que molt semblant a la que ab el nom de «Joan de l'ós», En Maspons y Labrós va publicar en son volúm I de «Lo Rondallayre» (pl. 71); la trech de l'interessant col·lecció de rondalles recullides a Balaguer per la folk-lorista senyoreta Mercè Ventosa, que va aplegant ab molta diligència y bon gust:

L'Home de la maçporra

«Una vegada anava per un caminet, un home que portava una maçporra al coll, que pesava 700 quintars; y caminant, caminant, se va trobar ab un altre home, que com aquell que rès no fos, arrencava un pi d'un çarpat.

L'Home de la maçporra, li va preguntar aont anava y l'altre li va respondre, que com que no tenia casa s'en anava pel món. Allavores l'Home de la maçporra li va dir que s'en anés ab ell y que tots dos mirarien de guanyar-se la vida.

Quan feia ja bona cosa que caminaven, varen trobar un altre home que ab un còp de peu, aplanava les montanyes. Tots dos se'l varen quedar mirant y li varen pre-

guntar que hi feia allí. L'altre tot campet-xano 'ls hi va dir:—Rès; que m'ha semblat que això estaria més be que fos plà y no que fossin montanyes y... ¡m'entretenia aixafant-les!

—¿Volèu venir ab nosaltres?—li varen dir.

—¡Prou!—va respondre ell y s'en varen anar tots tres: l'Home de la maçporra, l'Arrenca-pins y l'Aixafa-montanyes.

Camina que caminaràs, varen trobar una cabreta que portava una campaneta al coll; busca d'ací, busca d'allà y no veien cap remat. Al últim ells que se la queden y varen dir que se la menjarien.

Quan feia molt poca estona que caminaven, varen veure una caseta; ells que ¿si? s'hi varen acostar y com que no hi havia ningú, s'hi varen quedar a dormir. Al ser al endemà de matí, varen matar la cabreta y 'l de la maçporra 's va guardar la campaneta; de la cabra 'n varen fer tres parts per tenir-ne per tres dies. Al primer dia 's va quedar l'Arrenca-pins per coure la carn, mentres els altres dos anaven a fer llenya y a buscar altres coses per menjar. Va posar el calder al foch ab la carn dins perque 's cogués, però encara no s'havia començat a coure, que va sentir que una veu de dalt de la xemaneia cridava:

—¡Ep mestre! ¿baixo o no baixo?

¡Fillets de Deu! l'Arrenca-pins tot va tremolar de por; però com que no volia que fos dit qu'en tenia, va contestar:

—Baixa... puja... ¡tant se m'en dona si baixes com si pujes!

Al acabar de dir això ¡plaf! cau una cama. El pobre Arrenca-pins tenia una por que no s'aguantava y desseguida torna a sentir:

—¡Ep mestre! ¿baixo o no baixo?

Ell que li fa la mateixa resposta y ¡plaf! cau una altre cama, y aixís va anar sentint la veu y van anar caient troços de carn per la xemaneia, fins que 's va quedar fet tot un home qu'era el diable.

Quan va estar tot ben format, d'un brinco 's va asseure en un banch que hi havia prop del foch y va fer un cigarro; quan el va tenir fet, va dir-li:

—Dona'm foch—y l'altre que li respòn:
—Pren-te'l.

Allavores que comencen a agafar-se y ¡bofetada va! y ¡bofetada ve! y còp de punys y coces... escalfant-se ben be tots dos y vesant el calder de la carn que va anar rodant per allí terra.

El dimoni va fugir per el meteix lloch per aont havia vingut y al cap de molt poca estona varen arribar els altres carregats de llenya; se varen posar a menjar la carn y la varen trobar molt crua.

Al endemà, s'hi va quedar l'Aixafa-montanyes y com l'altre, 's va posar a coure el troç de carn; quan tot just començava, va sentir la mateixa veu del seu company, però com l'Arrenca-pins no 'ls ho havia contat perquè no s'en hi burlessin, va agafar-li molta por.

La veu li deia:

—¡Ep mestre! ¿baixo o no baixo?

L'Aixafa-montanyes estava mort de por, però fent veure que no 'n tenia, va respondre:

—Baixa... puja... ¡tant se m'en dona si baixes com si pujes!

Allavores que ¡plaf! va caure una cama y desseguida torna a dir la veu:

—¡Ep mestre! ¿baixo o no baixo?

Ell que li va fer la mateixa resposta y aixís varen anar caient tots els troços, fins que va quedar format el diable, que 's va posar a fer un cigarro y a demanar-li foch. L'Aixafa-montanyes no n'hi va voler donar y ¡ja hi varen ser! Quan varen estar prou estomacats y varen haver vessat el calder de la carn, el diable s'en va pujar xemaneia amunt.

La carn aquell dia va ser crua, però no tant com el dia avans.

Al tercer dia s'hi va quedar l'Home de la maçporra y com que ja se li feia molt estrany que cada dia els seus companys deixessin la carn crua, se la va tèmer y quan va tenir el calder al foch, se va amanir la maçporra al seu costat y s'hi va asseure. Tot just ho havia fet, que va sentir la veu que li cridava:

—¡Ep mestre! ¿baixo o no baixo?

L'Home de la maçporra li va respondre tot rient:

—Baixa... puja... ¡tant se m'en dona si baixes com si pujes!—y al cap d'una estoneta veient que no baixava ningú va cridar:—¿es a dir que eres tu que no deixaves coure la carn? ¡ja t'arreglaré, ja!

Encara no havia acabat de dir això, que ¡plaf! cau una cama del diable per la xemaneia. L'Home de la maçporra que l'agafa y diu:—¡Renoí, més n'hi tindrem!—y ¡xof! la tira a dins del calder.

Desseguida 's va sentir un crit molt fort y varen caure de la xemaneia tots plegats els altres bocins del diable y va quedar format.

Com els altres dies, va demanar foch, però l'Home de la maçporra va dir que no n'hi volia donar. ¡Ja hi varen ser! però l'Home de la maçporra ¡garrotada va! y ¡garrotada ve!, el va aixafar com una coca y quan li va semblar que 'l tenia ben mort, el va agafar y el va clavar a la porta perquè quan arribessin els altres, el vegessin d'un bon troç lluny y ell s'en va anar a fer les feines de casa.

Quan varen arribar els seus companys els hi va preguntar:—¿Què tal, ja heu vist al que no us deixava coure la carn?

Els altres dos varen dir que no, y tenien raó, perquè desseguida que l'Home de la maçporra va ser fora, el diable va reviure y va fugir.

Allavores l'Home de la maçporra va dir que lo millor que podien fer, era anar-s'en d'aquella casa, perquè si no, sempre tindriem romanços com aquells.

Caminant, caminant tots tres per mitg de boscos, el de la maçporra va veure un pou; ell que s'hi acosta y era un pou tant fondo, tant fondo, que no s'en podia arribar a veure la fi de cap de les maneres. Allavores ell que va dir als companys que haurien de mirar lo que hi havia a dins y varen lligar una corda al còs del Arrenca-pins y el de la Maçporra li va donar la campaneta que havien tret a la cabra, dient-li:—Nosaltres t'anirem baixant. Si 't convé alguna cosa, toca la campana y 't pujarem desseguida.

Encara no l'havien baixat uns vuit pams, que ja varen sentir la campaneta; el varen pujar y va sortir mitg mort, plè de blaus y mocegadas. Els va contar que li havien sortit serps, drachs y cuques de totes menes, que l'haurien mort si no hagués tocat la campana.

Allavores l'Aixafa-montanyes va dir que provaria de baixar-hi y ja va anar un bon xich més avall que l'altre, però també va tocar la campaneta aviat.

L'Home de la maçporra's va enfadar d'allò més y va dir-los-hi:—Baixeu-m'hi a mi; mentres toqui la campana ¡avall va! y quan no la toqui, pujeu-me. Si acabèu la corda ¡tirèu-la total! Ja faré cap a una banda o altra.

Li varen baixar; y ell ab la maçporra que no la deixava mai ¡cop d'ací! y ¡cop d'allà! matava serps, esclafava drachs y toca que tocarà la campana, fins que's va acabar la corda y allavores el varen deixar anar, caient al cap-d'avall del pou.

Quan va ser a baix ¡renoís! va veure que estava a dins d'un gran palau y li va sortir una mà que li va fer senyals de que la seguís; ell que la segueix y la mà'l va portar a una sala molt maca, aont hi havia una taula plena dels menjars més bons. Com que tenia fam, es va posar a menjar y un còp tip, la mà li va portar una guitarra. Ell la va tocar una mica y quan la va haver deixada, la mà el va portar a una sala molt gran ab un llit, y li va deixar el llum. Ell que va dir-se:—Això va molt be per ara— y's va posar al llit.

Quan encara no dormia y ja havia apagat el llum, va sentir unes trepitjadetes de xinella, com si una dona s'acostés poch a poquet. Ell no va dir res, però va escoltar y quan li va semblar que ja dormia, ell que ¿sí? s'aixeca, encén el llum y s'en va a mirar-la. Se va quedar tot parat de veure que qui era una noia tant maca, com en sa vida n'havia vista cap y tot mirant-se-la, li va caure una gota d'oli del llum al mitg del pit, despertant-se tot de sobte. Un cop desperta, li va contar que era la filla d'uns reis y que allí meteix hi tenia dues germanes més, la mitjana y la peti-

ta, encantades també com ella; després va acabar dient-li:—Mira: si'ns desencantes, jo'm casaré ab tu y per això't dono aquesta anell, qu'es igual que una que m'en quedo jo. Per desencantar-nos, ara t'explicaré com ho has de fer: demà quan te llevis, te sortirà un homenàç molt negre que's voldrà barallar ab tu y't portarà a la sala d'armes d'aquet palau. Tu agafa una espasa molt rovellada, que estarà mitg amagada entre les demés; aquella espasa es la que fa guanyar totes les batalles y era del meu pare. Si l'agafes, guanyaràs y procura tallar l'orella del gegant ab qui't barallis, perquè't servirà de molt. Després te sortirà la mà, te durà al jardí y't donarà armes per caçar. Al jardí hi trobaràs dos aucells: un de negre y un de blanch; el negre sempre el tindràs a sobre y el blanch sempre fugirà. Si pots agafar el blanch, es desencantarà la meva germana, però ¡pobre de tu que agafis el negre! perquè es la bruixa d'aquí y t'encantaria a tu. Després d'haver agafat el blanch (si l'agafes) ves-te'n corrents al estable, que hi trobaràs un cavall qu'es la meva germana petita encantada; té un sach de blat al devant del cap y un feix d'aufals lligat a la qua. Tu has de ser molt llest; si la vols desencantar, has de tallar els lligams del sach y del feix, canviant el del devant al darrera y el del darrera al devant; però ha de ser tot a l'hora.

Al ser l'endemà de matí, quan ell va sortir de l'habitació, ja's trobà que l'esperava aquell homenàç que li havia dit la primpcesa. Y ¿mai diriau qui era? era aquell diable que baixava per la xemaneia a moure raons.

Com ja havia dit la primpcesa, el va portar a la sala d'armes y l'Home de la maçporra, al acte que va veure l'espasa rovellada, va fer un salt y va dir:—Per guanyarte a tu, ja'n tinch prou ab aquesta.

Aquell homenàç, ja's va veure perdut, però no s'en va poder desdir; es varen desafiar, quedant vençut desseguida y avans de poder fugir com volia, d'un còp d'espasa, l'Home de la maçporra li va tallar l'orella, fent-li fer un gran crit.

Se va guardar l'orella y s'en va anar cap al jardí, passant-li tot, tal com li havia dit la primpcesa. Li va costar molt però molt! poder agafar l'aucell blanch y allavores s'en va anar al corral a desencantar la petita.

Quan va tenir a totes tres germanes, varen començar a rumiar com ho farien per sortir d'allà; la gran li va preguntar si ja havia tallat l'orella d'aquell gegant y com ell li va ensenyar (que la portava ben guardada), ella li va dir:—Mocega-la y ja veuràs com sortim.

Però avans de que ho fes, ja varen sentir la veu del homenàç que cridava:

—¡No ho feu! ¿què volèu?

—Que 'ns treguis d'aquí pel pou—varen respondre-li y desseguida va començar a pujar les noies; quan les va haver pujades, va pujar al Home de la maçporra y quan va ser a dalt, se va trobar que no hi havia ni primpceses ni companys. Va preguntar a aquell home aont eren y li va respondre que havien fugit cap al palau del rei.

Ell que ¿si? s'en hi va y al arribar a la ciutat, va sentir que 'l pregoner deia que 's casarien les dues primpceses ab els que les havien salvades; però que la gran no 's casaria sinó ab el que li portés una anell com la que ella tenia.

Ell que s'en va a casa d'un argenter y li va dir:—Mirèu: si 'm tanquèu en una habi-

tació y 'm donèu força menjar y beure per tres dies, jo us faré l'anell que demana la filla del rei.

L'argenter va avenir-s'hi, perquè tenia un fill que si presentava l'anell, podria ser rei, casant-se ab la primpcesa, que era la gran.

El varen tancar y sempre l'espiaven pel forat del pany, per veure si trevallava y mai feia rès. El dia que va fer tres, va sortir ab l'anell feta.

¡Es clar que la tenia, si era la que li havia donat en el palau encantat, la meteixa filla del rei!

L'argenter tot content, la va donar al seu fill, perquè la dugués al palau; però quan la filla del rei el va veure, va dir:—Si no portes al que t'ha donat aquesta anell, te faré matar.

Y no va tenir més remei que presentar-lo, y la filla del rei al acte que 'l va veure va córrer a abraçar-lo y va dir:—Pare; aquest si qu'es el que 'ns va salvar a totes.

Y 's varen casar y l'Home de la maçporra va ser rei y varen viure molt feliços.

Continuarem l'assumpte, si 'ls nostres llegidors no s'en cansen. Per no allargar aquest article, deixem els comentaris per més endavant.

ROSSEND SERRA Y PAGÉS

Del llibre pròxim a publicar-se: «CAP AL TARD»

Recort de Sóller

A n'En Joseph Carner

*Amich, teixiu aquesta visió de l'infantesa....
Ja coneixèu la vila d'ombrivols carrerons,
la rica vall de Sóller, entre serrals estesa,
on totes les vivendes tenen un hort al fons.*

*Era senyor de casa el somni de la sesta;
la posadera 'm feya senyal de qu'enmudís,
posant-se 'l dit als llavis; una verdô xalesta
p'el portaló guaitava com auri paradís.*

*L'hort m'oferí refugi, capsal de soca blanca
del taronjer; en l'herba me vaig tombar; l'eixam
d'insectes, com espurnes, brunzia per la tanca,
y 'm feya pessigolles al front l'espès herbam.*

*Eren les verdes tiges profunda columnada;
filtrava, ran de terra, l'esguart per allà endins;
dansaven les coroles de fulla encarminada,
com bayaderes entre pilars ameragdins.*

*Llavores un misteri per mi se va descloure,
torbant la fonda calma del cor adolescent:
entrà una joveneta amb els cabells alloure,
que un raig de sol feria com nimbe resplendent.*

*Amagatay cercava per treure's una pua
del còs; a totes bandes girà l'ull inquiet;
s'alsà la falda roja, mostrà la cama nua
que més amunt tenia una blancor de llet.*

*Mon cor, devant la casta nuesa, va suspendre
son ritme; una calrada bullenta vaig senti:
l'esglay que sentiria la bergantella tendre
que 's creya tota sola, si s'adonés de mí!*

*Y el nin va tornar home... ¿Quin esperit dins una
espina de figuera de moro va saltar
al abscondit ivori de l'Eva, tan dejuna
de dar-me 'l fruit de l'arbre simbòlich a flairar?*

*May més l'he retrobada; y veig com aquell dia,
fa coranta anys, la nina que no 'm coneix tampoch,
y 'l món d'una edat nova, inconscient m'obria,
incendiant la porta sense percebre 'l foch.*

*Amich, teixin aquesta visió de l'infantesa,
vos que casseu libèlules en la presó del rim,
prenent-les per les ales ab tanta sotilesa
que no se pert un àtom del matisat pòlsim.*

JOAN ALCOVER Y MASPONS

Lluís Uhland

Es coneguda la feconda virtut de les valls de la Suàvia, pàtria dels poetes y dels filosòfs. En els anys d'Alemanya una casa de Suàvia hi té orgullosament un lloch d'honor; la casa de Suàvia, en l'imperi de les lletres, pot presentar també títols de noblesa.

A les riberes del Neckar en el segle XIII s'afermaren els capitosts dels trobadors alemanys, els reis dels cants y de l'amor. Més tart quan la filosofia devingué una de les més altes manifestacions del geni alemany, d'aqueixes florides valls eixiren poetes soberans y pregons pensadors. D'aquells es Schiller, d'aquells son Hegel y Schelling. Hegel y Schelling han sigut considerats per algú com a poetes en ses més severes construccions metafísiques. Donchs be, deixeu qu'aqueixa poesia de la Suàvia floreixi naturalment, deixeu-la reflexar com en un espill dins l'ànima més candorosa, deixeu-la ficsar sense trabes d'escola, sense elevada metafísica ni pretencions de subtileza, y tindreu aqueix quadro, ont s'es reconeguda tota l'Alemanya, aqueix quadro tan pur y variat, que constitueixen les poesies de Uhland.

Lluís Uhland, l'autor de tan bells poemes, el poeta de tan esquisides balades, nasqué a Tubinga el 26 d'Abril de 1787. Son avi, teòlech de mèrit fou el mestre de la seva infantesa; a través de la evolució del viure, Uhland guardà una impressió inborrable d'aquelles primeres ensenyances. Desde'l col·legi més tart, sentí desenrotllar-se la seva vocació que l'atreia cap a la

poesia. Entre 'ls companys d'escola qui endevinaven el mestre futur d'una poesia nova, n'hi havia de tan notables com Gustau Schwab y Justí Kerner, el dols poeta de les visions extàtiques, l'illuminat Kerner, deixeble predilecte de Uhland. A catorze anys Uhland composava estrofes ont s'hi revela un veritable sentiment de la natura, y qu'han sigut conservades ab respecte per l'història literària.

No semblava que haguessin influït seriosament en el jove poeta, els dos grans poetes qui dominaven aleshores el moviment literari d'Alemanya. Quan cap allà 'l 1801 Uhland, alumne de l'Institut de Tubinga escrivia sos primers versos, Schiller, després del triomf de *Wallenstein*, havia acabat *Maria Stuart* y preparava *La donzella d'Orleans*, y Goethe atravesava una època mitg de descans, mitg de completa activitat, passant d'una balada a una disertació estètica, d'una traducció de Voltaire a l'estudi d'un problema científich. Mentrestant la poesia pura, la poesia dels sentiments íntims quedava postergada sota d'un art heroich y pompós. Uhland sols coneixia de nom els dos grans poetes, y res no havia llegit de Tieck, de Novalis, de J. P. Richter, quan un professor seu li va fer conèixer alguns cants dels *Nibelungs*. Aitals pintures simples y fortes el commogueren fonament. Un professor de l'Universitat de Tubinga explicava aleshores lliçons comparatives del vell poema alemany ab l'*Ilíada* y l'*Odissea*; Uhland anà a escoltar els interessants comentaris d'aqueix professor;

y desde aleshores pels *Nibelungs* y 'ls *lieds* dels cantors d'amor, per aqueixes dues mostres de poesia mitgeval, fou illuminat en son camí.

En 1803 començà sos estudis de dret, y tot cursant-los componia versos, inspiracions delicades y sanes, preludis d'un romanticisme de nou encuny, versos qui han trobat ja un lloch en l'aplech definitiu de ses obres, sense que 'l lector pugui suposar que 's tracta de veritables assaigs.

Uhland qui compartia la seva vocació entre la poesia y la jurisprudència, acabà brillanment sos estudis de dret, a 21 anys a la Facultat de Tubinga; dos anys més tart sostenia una tesi, citada encara avui honrosament pels juriconsults: *De juris romani servitutum natura dividua vel iudividua*.

El dret, era en ell, mercès a la poesia, més cordial, més viu, més enlairat; la poesia, mercès a l'estudi de les lleis, era més pràctich y més sà.

Uhland va rebre en 1810 el grau de doctor en dret.

Cinquanta anys després Alemanya celebrava les noces d'or d'aquest doctorat, y a l'oferir-li l'Universitat de Tubinga son diploma jubilar, no sols el concedia al escriptor il·lustre, sinó també *juris legunque propugnatori acerrimo incorruptissimo*.

Un còp doctor, trevallà un quant temps a les oficines del ministeri de Justícia, y més tart es enviat a París per estudiar el Còdich Napoleon; mes lo que fa a París es estudiar els manuscrits dels vells poemes francesos, cançons de geste, narracions èpiques, quan ningú 's preocupava encara d'aquestes coses que tant han servit per l'història de l'esperit humà a l'edat mitja. Uhland recullí avidament tots els indicis dels primers poetes francesos, precisament al mateix temps que una comissió d'erudits per encàrrech de Napoleon explorava els arxius de París y de les abadies franceses per continuar la gran obra *Histoire littéraire de la France*, començada pels benedictins del segle XVIII.

Uhland trobà entre 'ls *Minnesinger* indi-

cis d'imitació provençal y francesa; y recercant-los acuradament, senyalà, en calitat de crítich imparcial, l'acció produïda a tota Europa per la poesia francesa mitgeval, fins aleshores ignorada fins a França mateix.

Uhland afirma el cicle èpich dels romançers francesos, y constata el resultat de sos estudis de la manera següent:

«La antigua llenga del nord de França ha vist formarse un cicle de poesies verament èpiques, qui, per la pintura d'una edat heròica plena de vigor, per la presentació d'un ample conjunt de tradicions nacionals, per l'objectivitat, pel desenrotlllo magestuós del relat, com per l'apropiat istil y la fermesa del ritme, en fi, per les condicions pròpies per esser cantat, pot sostenir la companya ab els poemes homèrichs y ab els *Nibelungs*.»

Quan el jove poeta s'havia ja decidit a fer aqueix viatge a París, un amich seu, un altre futur brillant poeta lírich, Justí Kerner li escrigué una carta plena de consells y obgeccions: «¿Què hi vas a fer a París?—li deia.—Ab lo que gastaràs, podries recórrer tres vegades tota l'Alemanya... poeta alemany». Uhland no per això desistí d'aqueix viatge que li havia de dur tant magnífichs resultats.

Uhland trobà a París més d'un compatri-ci seu atret com ell a la recerca dels tresors literaris, fossin ont fossin. Entre ells n'hi havia un qui estudiava a la biblioteca imperial els manuscrits de Plató, y que 's distreia sovint d'aqueixa tasca donant una ullada a la poesia romança mitjeval. Era Manuel Becker, jove y desconegut encara, renomnat més endavant en el món literari per la seva erudició inmensa, pels seus trevalls sobre literatura antiga y ses publicacions dels poemes mitgevals francesos. Becker iniciava a son company d'estudis en la literatura italiana y l'espanyola, mentres que l'altre estudiava els monuments èpichs de l'antiga Germània. Quan més endavant foren tots dos mentres dins de lo seu, recordaven mantes vegades plaenment la comunitat de sos estudis. En la edició publicada

a Berlín de l'antich poema francès *Flos et Blanche-flos*, Becker se serví d'un manuscrit copiat per Uhland.

En mitg d'aitals trevalloses transcripcions la poesia no quedà oblidada. La poesia era la seva alegria y 'l seu descans de cada dia, era la flor dels seus pensaments, el fruyt de tot sos estudis, era 'l pa de la seva vida que cullia en cada tija tot fent el seu camí. Aldabert de Chamisso, un de sos companys a París, el caracterisava en aquèts mots: «Mentres tants poetes fan versos excel·lents d'aquèts versos com ne fa tothom y com ningú llegeix, ell ne fa, com ningú 'n sab fer y com tothom ne vol llegir.»

Abstret en aitals treballs, no per això Uhland deixà de sentir els dolors del patriotisme alemany de 1813, arribant a ocupar un lloch digne d'ell entre 'ls cantors de l'alçament d'Alemanya. Els seus compatriotes podràn haver trobat a faltar en ses *poesies patriòtiques* l'ardor bèlich de Teodor Körner, l'entusiasme qu'esclata en diferents tons en els versos de Rückert, d'Arndt y de Seckendorf, en cambi d'aqueix sentit d'humanitat que fa que Uhland tot parlant de la guerra, pensi sempre en la pau, y pensi sempre en el dret y no en la venjança. Més d'un còp, veient que 'l seu llinatge humil li privava la carrera de les armes, sofreix ab l'idea de no poder defensar lo que considera un dever; aquest obstacle el desconcerta, més ben tost alegre son cor l'esperança de la pau. Aixís quan el poeta Beranger llençà son crit del sigle XIX després de la desfeta de 1815:

«Pobles, formem una santa aliança — y donem-nos la mà», Uhland es un dels primers de respondre a la crida; y resta fidel a la Santa-Aliança dels pobles, quan combat la dèria del rei de Wurtemberg, al qual conjura, ab un sentiment més moral que polítich, a respectar el *dret vell*.

Caldrà recordar els fets als quals se refereix aqueixa actitud del poeta. Pel Desembre de 1800, el rei Frederich havia suprimit la vella constitució de Wurtemberg, «com una institució antiquada y sense rela-

ció ab les necessitats modernes». Cap a la fi del 1814, durant les deliberacions del Congrés de Viena, se tractà seriament de restablir les antigues assemblees parlamentàries. Baviera y Wurtemberg se resistiren vivament contra la forma d'introduir innovacions, sostenint qu'aquesta ordre donada als sobirans alemanys en el pacte fonamental de la Confederació era un atentat contra 'ls drets de soberrania; cada un dels prínceps regnants havia de quedar lliure de la seva acció. Se discutia encara aquest punt delicat quan el rei, abandonant sobtadament el Congrés de Viena a principis del 1815, s'avençà a publicar un manifest anunciant al seu poble una constitució nova, apropiada a les exigències del temps y garantida per una representació legal. Aquest acte especial d'un rei tan gelós de la seva autoritat, derivava de la seva meteixa gelosia; s'estimava més limitar-se ell mateix el poder que no semblar que cedia a lo estatut pel Congrés.

Fou gran la sorpresa dels pobles seus. Se recordà que 35 anys avans, en 1780, son antecessor el duc Carles, ab motiu del cinquantenari de son naixement havia fet proclamar en totes les iglésies una confessió de les seves faltes com a sobirà y la promesa de no recaure-hi. Era quasi una confessió y un compromís del mateix genre lo que 'l rei Frederich publicava devant del país; havia suprimit els Estats en 1805, y 'ls restablí deu anys més tart demunt bases més sòlides. Es fàcil comprendre com fou escullida per l'esperit públich la paraula del rei: la desconfiança se barrejava ab l'alegria. Un capritxo semblava haver donat lo que un altre capritxo podia pendre.

Les impressions pessimistes se palesaven prou clarament, a l'obrir la dieta el rei Frederich en persona el 15 de Març d'aquell mateix any. Quan la comitiva se dirigia ab gran pompa cap a la sala del parlament, tots els carruatges ont anaven els diputats foren saludats pels aclamacions de la multitud; la carrossa del rei atravessà en cambi pel mitg d'un poble silenciós. Llegida la cons-

titució als diputats, el rei jurà fidelitat, sense demanar un jurament igual de l'assemblea, y's retirà tot seguit. Aixís que'l rei s'hagué retirat, els tres ordres, noblesa, clero y diputats, declararen unanimentment que'l document llegit a la Cambra no podia esser admès com la llei fonamental del país, sinó tan sols com un projecte d'esmena a l'antiga constitució de Wurtemberg, constitució suprimida sense atendre a les regles del dret, y a dreta llei subsistent encara. Aital era l'estat d'opinió d'aqueix petit poble. Si la nova constitució proposada pel rei fos més lliberal que l'antiga ells no volien saber-ho en tant no fos subsanat l'erro de 1805. Lo que volien avans que tot era, l'actualitat del *dret*.

El rei no volgué admetre la validesa de l'antiga constitució, però permeté la discussió que se li havia demanada. Després de quatre mesos de deliberacions sense un resultat decissiu, el parlament fou destituït. Aleshores Uhland redactà no com a diputat sinó com a senzill ciutadà, una adreça al rei. En aqueixa adreça després d'esmentar els fets que l'havien ocasionada, y que deixem anotats, expressa l'idea de que «el parlament del reialme, en les representacions dirigides al vostre govern, no ha espresat altra cosa que'ls nostres desitgs, y'ls prechs de tot el país; y que nosaltres no'ns podem resignar, nosaltres qui no tenim de què avergonyir-nos, nosaltres qui hem donat a Vostra Majestat proves d'adhesió que tota l'Alemanya pot testificar, nosaltres qui ho hem donat tot pel vostre servei, les nostres forces, els nostres bens, la nostra sang, no'ns podem resignar a la trista idea de veure com se'ns arreassen els nostres antichs drets, les nostres velles franquícies, y la vella constitució que'ls garantia».

En aqueixa lluita que durà més de quatre anys, hi ressurt sempre el poeta de Tubinga com a defensor de les llibertats germàniques, entre les quals les qui mouen més son entusiasme son les qui estàn consagrades per la tradició dels sigles. No es qu'ell se giri d'esquena al pervindre, mes creu

qu'aquest deu estar lligat ab el passat, ell creu no's té de tallar l'arbre d'arrel per recullir el fruyt, segons la frase de Montesquieu, ell creu que'l progrés durable es aquell les arrels del qual furguen per la terra, y que n'hi hà prou ab arrencar les branques mortes de l'arbre de la civilisació fecondant la sava de les tiges novelles. Uhland encarnà de veritat el temperament del seu poble. Cada còp que hi hagué tribuna lliura, de 1815 a 1818, de 1830 a 1839, més tart encara desde 1848, en les lluites tumultoses del parlament de Francfort, donà l'exemple del seu amor a les llibertats germàniques, dins sa modalitat de polítich moderat però convençut com cap altre. Discuteixi's lo que's vulgui la seva gestió política, es impossible desconèixer la seva llealtat, el seu desinterès, y l'elevació dels seus principis.

La personalitat poètica de Uhland, es no-res-menys la que viurà en la memòria dels homes. Procedent de l'escola alemanya, n'ha pres sobretot el sentiment de la natura y el gust de la poesia popular.

Lo qu'ell més estima de l'edat mitja, es l'Alemanya del passat, l'Alemanya senzilla, cordial, profundament poètica, les virtuts de la qual s'esforça en sostenir a través de les transformacions de les noves edats. Pochs han sapigut juntar tant artísticament lo real ab lo ideal, el present y el passat, el recort y l'esperança, puix el lligam de tots aquets contrastes està en el meteix cor del melodiós rapsoda, y aquest art qui'ns atrau no es més que la sinceritat d'una ànima bella. Hi hà en ell l'ideal d'una Alemanya fidel a les millors tradicions d'altre temps y complascuda de les millors conquestes de nostres dies; aital es l'objecte dels seus cants. Tant si glorifica el bon vell dret, o parla de Wurtemberg com d'un paradís demunt la terra, tant si imagina balades conmovedores, doloroses, espècie de petits drames en poques estrofes, o pinta a cada retorn del maig els encants de les matina-des primaverals, l'Alemanya es sempre son objecte y sa inspiració.

Y en aqueix quadro no hi hà gens de

monotonia, peix el poeta té l'habilitat de variar les figures y renovar els horitzons. Ell ens fa recórrer tots els camins de la terra, tots els graus de la societat alemanya. El poeta dels reis y dels hèroes es també el poeta dels humils; el cantor de les valls en flor sab cantar també el carrer tenebrós y l'obrador del manyà. A cada esser de la creació, si té quelcom per dir li està reservada la seva nota en el conjunt que Uhland ens presenta. Escoltèu el mendicant resignat explicant ses penes y alegries; sa veu es tan poètica, tan sonora, com el crit del pastoret en la montanya. Escoltèu el fuster voltat de sos obrers; el cant joiós del viatger qui va per valls y montanyes no es menys dolç de sentir que la benedicció del treball. Tots els personatges del poeta viuen sota l'esguart de Deu; un raig de les altures esqueixa les negres voltes y fa de la miserable estada un sojorn de festa. Festa de l'art! poesia de la caritat humana! ella es tan variada com les emocions del cor y les misèries de la vida. Mai se repeteix indègudament parlant de les flors de maig qui s'obren a la vida, de les aloses qui saluden el sol, del rierol qui remoreja, de la selva qui s'ompla de perfums; els encants de la natura ademés no li fan oblidar crues realitats, y aixís el mateix somniador armoniós té'l secret de les paraules de foch quan s'encara ab els prínceps d'Alemanya, y els hi diu: «Si els pobles han venjat el vostre deshonori, apressèu-vos donchs a donà'ls-hi per fi lo que'ls heu promès.

Tenen encara una altra condició els poemes d'Uhland, y es que llurs personatges, burgesos, soldats, camperols, estudiants son homes avans que tota altra cosa. Els Suaus d'Uhland s'assemblen als Bretons d'August Brizeux; el caràcter d'humanitat se reconeix ben tost en aqueixos tipos graciosos y fornits, duent encara el segell del primitiu candor.

No s'enclou sa volada dins de son país. Pochs com ell han retut tant brillant homenatge als poetes provençals; ell se'n ocupa avans que Villemain desde sa càtedra

de la Sorbona hagués invocat la figura de Bertrand de Born, avans de que Furiel hagués desenrotllat d'un cap a l'altra els anals desapareguts de la civilització poètica de Provença. Ell ha cantat Durant y Rudello, Roland y Tallaferro y Merlí el Salvatge, y l'emperador Carles, *el de la barba florida*.

La poesia d'Uhland realisa l'ideal proclamat per un poeta francès de mitjants del sigle passat quan deia que'ls versos havien d'esser una cosa tranquila y fresca, y que s'oferís als cors qui sofreixen com les corrents d'aigua pura ont van a beure els cervos a l'ombra de les selves. La poesia d'Uhland es pura, mai freda. Cap subtilesa, cap melancolia enervant; la tristesa en sos versos es tan sana com l'alegria.

Sols una cosa li manca: la feconditat. Mes un sol volum de versos, publicat en 1815 aqueix volum tant discretament correcte, y enriqueix cada vegada, ha sigut prou per anar sostenint y fer créixer encara ab el temps la popularitat del poeta.

Goethe no compreguè tot seguit l'èxit inmens de les poesies d'Uhland; l'extraordinària simplicitat de certs *lieder* no eren per ell més que *feblesa, indigència*. «Allà ont veig grans efectes, — deia un dia a Eckermann, — hi suposo sempre grans causes, y per tenir aital popularitat Uhland deu posseir alguna qualitat superior. He agafat el seu llibre ab la millor intenció, y m'he trobat de bon principi ab tantes poesies febles, insignificants, que no he tingut ganes de llegir lo altre. Però després he llegit les *balades* y he reconegut un talent superior; allà he vist que sa reputació no mancava de fonament». Heus aquí una de les rares ocasions en que Goethe s'es mostrat infidel a la sobirana imparcialitat de son geni. Goethe parlava aixís l'any 1823, en una època en que la segona generació de romàntichs, aquells qu'eren tant amargament atacats pel comte Platen en les seves comèdies aristofanesques, semblava que anès a posar en perill la puresa ideal de les formes poètiques; l'autor de *Wilhelm Meister*, qui era estat esborrat de la llista

dels poetes vint anys avans per Lluís Tieck y sos amichs, mirava ab prevenció aqueixa invasió nova, y caigué en l'erro de confondre Uhland ab els homes qu'ell anomenava violents y subtils, enemichs de la puresa del dibuix y de la perfecció de l'art. Lo que hi havia de cordial, de senzill, de popular en els petits poemes d'Uhland li semblà una mena de revolta contra'l jou de la prosòdia y de l'estil pel qual havia dominat la llengua poètica d'Alemanya. Se pot veure en la seva correspondència ab Schiller com s'interessava per aquestes qüestions, y ab quina vivacitat el meteix Schiller l'instava a que ficsés la prosòdia insegura, formulant-ne les lleis. Li calia, donchs, un cert esforç per comprendre que Uhland no era *romàntich* més que pels seus orígens. Nou anys més tart ja no existia el menyspreu de Goethe. Al Març de 1832 en el moment en que el cantor de Suàvia s'havia ficat en les lluites polítiques, Goethe, tement per ell, digué: «La política absorbirà el poeta. Esser membre del parlament, viure entre discussions y excitació contínua no convé a la naturalesa delicada d'un poeta. S'estinguiràn sos cants y això serà una desgràcia baix diferents punts de vista. La Suàvia té homes prou instruits, prou pensadors, lleals y eloqüents per esser membres del parlament; però de poetes com Uhland, no hi hà més qu'ell!»

S'ompliria un volum aplegant totes les paraules amigues, totes les estrofes entusiastes dels seus confreres, sos contrincants y sos deixebles. Justí Kerner, Carles Mayer, Gustau Schwab, Gustau Pfizer, Anastasi Grün, Nicolau Lenau, caldria esmentar per no retreure més que noms famosos. Cap al 1840, en el moment en que una joventut entusiasta posava les seves facultats de poeta al servei de les lluites polítiques, l'escola serena y lliure dels cantons de Suàvia se vegé durament combatuda. Aquell qui havia escrit la *Maledicció del cantaire*, aquell qui havia evocat les ànimes dels soldats morts el 1813, y feia ressonar sos clams a les orelles dels prínceps, fou acusat de traïdor pel desinterès polítich dels seus

lieder, li fou retreta la gràcia inofensiva de les seves cançons de Maig, de les seves cançons endreçades a consolar el poble. Això no obstant no podia durar gaire. Un dels joves poetes qui havien pres part a l'esvalot, Digelstedt acabà retent-li homenatge. Una vegada que'l jove poeta vegé el vell cantaire en el vapor *Reina Victòria* que baixava pel Rhin vora de Magúncia, li adreçà aqueix cant:

«Tu qui orgullós y senyor de les aigues, llisques depressa cap a la mar, oh navili! Perquè callen tos canons? perquè dus replegades tes banderes? perquè no hi hà ni una flàmula en tos pals, ni una corona en tes vergues? Es un rei lo que portes, oh *Reina Victòria!*

»Jo, donchs, heralt d'aqueix rei, diré son nom a les roques, perquè sia dut al lluny per l'echo fidel de Loreley, perquè ressoni per les montanyes, per les fondalades, en tota la extensió del Rhin. Uhland! Uhland!—Certament aqueix nom es el d'un màgich poderós!

»Guaitèu! un raig de sol illumina ja les grises muralles dels cavallers; jo no sé quin ventitjol de primavera corre entre'ls boscos groguenchs de la tardor; la vinya s'estremeix sota ses tèbies halenades, y a l'aire d'aqueix poètic nom, tan estimat dels alemanys, el riu predilecte de l'Alemanya, redreçant-se, envia una salutació fraternal.

»Y tot el món, aqueix món de flors y de ruïnes reanimat per sos cants, guaitèu com se desvetlla, com saluda amorosament l'encantador! Mirèu els pastors al flanch de les montanyes, els vinyaters dins les valls, els cantaires en els patis dels castells: per tot, per tot les poesies d'Uhland!

»Obriu-li camí, passatgers! Altiu Inglès, descobreix-te! Y vosaltres, joventut d'Alemanya, posèu vostre cantaire en mitg de vosaltres, y qu'un cant,—un dels seus millors,—y un visca se barregin al topar dels nostres vasos!»

Aixís mentres Goethe, cap al terme de la seva vida, se dolia de veure Uhland pendre part en les lluites polítiques, mentres la generació jove, vuit anys més tart, titlla-

va de massa pacífica y serena la poesia del cantaire de Suàvia, una altra part de joventut, representada per Dingelstedt, afirmava no haver compartit els planys del patriarca de Weimar, ni 'ls entusiasmes bèlichs del jovent tribunicí. Calia no més donar una mirada a la vida parlamentària del poeta en sos diferents aspectes per respondre als atachs inmerescuts. L'esperit viril qui anima sempre les més esquisides fantasies d'Uhland ha d'esser també reconegut en sa noble intervenció dins les assemblees polítiques. Uhland continuà al parlament la predicació patriòtica y moral començada en sos versos. Alguns anys avans de 1830 se 'l havia nomenat professor de Literatura alemanya a l'universitat de Tubinga; y considerava ell tant inseparables la seva missió d'home polítich y la seva obra de poeta, que no dubtà en dimittir el seu càrrech universitari quan una vegada, en 1833, el govern ab un refús pretenia escloure'l dels treballs de la dieta. No 's pot pas dir que fes cap separació de sa activitat intel·lectual. Home d'acció en sos cants populars, rapsoda inspirat a la tribuna de Stuttgart o de Francfort, romangué obstinadament fidel a son doble estudi y a sa missió única.

Desenganys duts per les circumstàncies especials de la política l'allunyaren en 1839 del parlament. Nous esdeveniments el dugueren l'any 1848 al parlament de Francfort, fent-se aplaudir sa noble veu en les trevalloses discussions d'aquella assemblea.

La dispersió del parlament l'any següent, la retirada voluntària dels nuclis principals, el tresllat de les sessions a Stuttgart, l'empresonament o la fugida dels homes qui's creien capaços de dominar l'opinió, totes aqueixes escenes, en qué el poeta de Suàvia se palesà més generós que prudent, senyalen la fi de sa carrera política.

Tornat al repòs de sa llar, hi trobà la glòria qui l'esperava al dintell per coronar la seva testa blanca. Una cosa mancava a la seva felicitat; havent-se casat en 1820 ab una dòna digna d'ell pel cor y la intel·ligència, Emilia Vischer, no havia vist formar-se al seu voltant una nova família. Ell qui havia cantat tant sovint la renovació de les estacions, no pogué conèixer aqueixa renovació de la vida. Probà de suplir el manament de natura prenent fills adoptius. En mitg d'aquets afers familiars vivia modestament a Tubinga, voltat d'una veneració universal. Els reis de Prússia y de Baviera volgueren fer-li acceptar títols que sempre refusà, donant-se per ben pagat ab l'amor de sos conciutadans.

A principis de l'any 1862 la seva salut sofrí greus alteracions; després d'algunes alternatives de milloraments y recaigudes, morí el dia 14 de Novembre.

Fou enterrat dos dies després, devant d'una inmensa gernació. L'Alemanya havia enviat diputats de tots indrets per retre son homenatge al *Poeta alemany*.

R. MUNTANER

(D'un estudi de Saint-René Taillandier)

Elegia

*Parlem, parlem vora la llar. Els dies
 ara son lents y tristes les vetllades.
 Hi hà una gran solitud en les planures
 y bat el vent en les finestres closes.
 Remembrem, remembrem els jorns pretèrits
 de la nostra finida juvenesa.
 Tu 'm parlaràs de les serenes tardes
 del nostre temps d'amor, dels llarchs crepuscles
 en que jo 't veia corre' enmitg dels boscos
 tota contenta y tota enjogassada,
 de quan venies vora meu alegre
 y el teu esguart era brillant, y reies...
 Tu 'm parlaràs dels vespres, quan seguiem
 pels camins de les selves, y esgurdàvem
 rera l'ombra pessanta dels brancatges
 la serenor d'un cel brillant d'estrelles.
 Remembrem també 'l temps de nostres nocces.
 Quan travessares mon dintell un dia,
 oh com eres lleugera en els meus braços!
 Tu fores per a mi font de delícies
 y devingueres tota reposada.
 Oh el temps d'amor, com va passà entre roses!
 Tu omplies cada jorn la meua copa
 cisellada, amb el vi de mes cullites
 y me portaves a la nostra taula
 les dolces fruites de les meves hortes,
 les fruites que cullires tu meteixa.
 Oh el temps d'amor, com va passà entre roses!
 Sota la llum incerta del crepuscle
 cada jorn m'esperaves desde 'l pòrtich,
 y jo 't veia, jo 't veia en lluyania,
 y apressava mon pas, y tu 'm parlaves
 rienta y joganera. Oh calma dolça*

*que regnaves llavors en nostra casa;
ara que ja finí la juvenesa
encara hi ets com aquell temps dolçíssim.
Encara hi és; y tu també m'esguardes
y ets vòra meu y evoques les delícies
del temps d'amor que va passà entre roses.
Parlem, parlem vora la llar. Els dies
ara son lents y tristes les vetllades.*

VICENS SOLÉ

Els paisatges d'Ivo Pascual

L'Ivo Pascual es el clàssich pintor de paisatges.

Guiat més be per un instint artístich que per les idees, ell ha arribat a concretar en les seves pintures el verdader caràcter qu'ha de tenir el quadro de cavallet, y per altre cantó, a determinar lo qu'es el paisatge fora de l'impressionisme.

Una pintura decorativa, per tenir de lligar-se a l'arquitectura que li fa de march, ha d'estilisar les formes que la constitueixen, y per aquest motiu, entra completament dintre de cert convencionalisme que l'aparta de l'aspecte real que presenten les coses. Un quadro petit, al contrari, pretén ser com una finestra oberta que dongui una il·lusió de realitat. Degut a això, la pintura decorativa no busca mai una impressió de conjunt, com el quadro de cavallet, y per aquest motiu, en aquest, desapareixen fins a cert punt els objectes per dominar la llum. Per això, En Manet, deya que aquesta era el principal personatge dels quadros.

Aixís ho ha entès també En Pascual y d'aquí el caràcter de quadro de cavallet que té la seva pintura.

A més d'això té un marcat caràcter de paisatge clàssich.

A nostre entendre, això ve de qu'ell cregui que'ls quadros de paisatge s'han de comprendre, partint d'una idea que determini un estat de la naturalesa o un sentiment poètic. No s'acontenta ab lo purament plàstich, com els impressionistes, sinó que busca expressar quelcom que podriem dir literari, tal com ho feyen els romàntichs, si be, es clar, dintre d'un sentiment més viu de la realitat.

En Pascual, donchs, no serà mai un decorador ni un impressionista; ja ho hem dit, es el clàssich pintor de paisatges.

Ell té afecte per la natura que li serveix de tema, a ella ve lligada la seva vida, tot lo qu'el volta l'hi sugereix un recort, y d'aquí els sentiments morals y la poesia dels seus paisatges.

Però ell es ademés un pintor, y un pintor, que com hem dit, ha entès be la pintura de cavallet, que tota ha de consistir en la llum.

La distribueix en el quadro ab verdader art, contrastant grans masses d'obscur, ab últims termes banyats en la claror, y ab delicadeses que sols recordem haver vist en quadros de musèu. El color es brillant, intens, ab marcada tendència al torrat; la forma, estudiada a consciència; y la factura, molt personal, se adapta sempre a lo que vol ser representat.

Y per això, en la sala de can Parés, aquestes teles ens han semblat una cosa extraordinària, quelcom aixís com si a una exposició de art modern portessin un bon quadro de musèu. Y no perquè tinguin un sabor antiquat, ja que estàn saturades de naturalesa, y aquesta sempre es jove; sinó perquè participen més de l'aristocràcia de les pintures antigues que no de la nua veritat a que'ns te acostumat el realisme modern. Clarament se veu que 'l jove pintor té un ideal, y això fa que la seva pintura no s'agermani ab les vehines.

Y no diem això, es clar, per posar-lo a més altura, sinó solament per senyalar aquesta nova orientació en el paisatge, que ja En Casellas ha fet notar molt justament. Ni vol dir això, tampoch, que seguim un camí oposat, es dir, fugint de tot artifici y traslladant a la tela l'impressió fresca y viva de la natura, a la manera dels impressionistes, no 's puga arribar en art a lo més elevat. Molt al contrari. Lo que unicament no trobem be, es aquell estat intermitg, indecís, en que ni l'art ha mesurat a la realitat ni aquesta a l'art. Volem dir aquesta pintura realista... acabada al taller, que vol ser moderna per lo exterior perquè no 'n té l'esperit, y que per voler ser realista es vulgar. O l'altra, artificiosa, morta, acromada, sense un halè d'aire de la realitat, com si l'artifici excluís la vida.

Creyem, donchs, que per tots camins se va lluny, y per això trobem be qu'En Pascual vulgui idealisar la natura, saturar-la d'idea, purificar-la ab la poesia, fer-la inmaterial, dotar-la de misteri sense obscuritat, en fi, transformar-la en verdadera forma plàstica. Y hauriem trobat be, de igual manera, si movent-se en altra ordre hagués volgut buscar un símbol en cada cosa, o portat d'una idea mística hagués dat a les coses tot un altre sentit, o utilisant-les hagués fet una pintura purament decorativa. Que lo important es afirmar decididament un caràcter, com ell ho ha fet, y no el fer certes barreiges o tantejar timidament sense atrevir-se.

Per últim, hem de dir, que aquestes belles obres d'En Pascual són fruit de molt treball. Paralelament, ell ha educat el seu gust en els musèus y ha estudiat en el camp, y per això, elles participen de la noblesa de les obres clàssiques y de la vida y la frescor de l'impressió directa.

J. TORRES-GARCÍA

NEVADA

MATINADA

TARDOR

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

L'ARBRE TORT

CAPVESPRESSO

TEMPESTA

LES ALBES

El jugador d'escachs de Maelzel

D'Edgard Poe

CAP exhibició d'aqueix genre ha pogut mai cridar l'atenció del públich com el *Jugador d'escachs* de Maelzel. Per tot ont s'es deixat veure, ha sigut obecte d'una intensa curiositat per part de la gent entenimentada. No-res-menys la qüestió del *modus operandi* encara no està resolta. A propòsit d'això no s'ha escrit res que's pugui donar com a definitiu. Efectivament, trobem per tot homes dotats del geni de la mecànica, dotats d'una perspicàcia general molt gran y d'un rar discerniment, qui no dubten en declarar que l'autòmata de que's tracta es una *pura màquina*, els moviments de la qual no tenen res que veure ab l'acció humana, y qu'es per tant, sense comparació, l'invent mes admirable qu'hagi fet un home. Y aquesta conclusió, ho hem de dir, fóra irrefutable, si la hipòtesi d'ont deriva fos justa y digna d'aprobació. Si adoptessim la hipòtesi, fóra veritablement desbaratat comparar el *Jugador d'escachs* ab tot altre individu semblant, tant si era de temps antich com modern. No obstant d'autòmates n'hi ha haguts molts, y de ben maravellosos. En les cartes de Brewster sobre la *Màgia natural*, hi trobem una llista dels més notables. Entre ells, se pot citar, com un qui realment ha existit, la carrossa inventada pel senyor Camus per distreure a Lluís xiv, qui aleshores era un noi. Al lloch ont se volia fer l'esperiment s'hi posava una taula de quatre pams en quadro aproximadament. Sobre aqueixa taula s'hi po-

sava una carrossa de fusta de sis polsades al llarch, tirada per dos cavalls també de fusta. Ab un vidre abaixat, se veyia una dama asseguda al banch posterior. En el lloch indicat seya el cotxer qui aguantava les regnes, y al darrera un criat de peu y un patge ocupaven els llochs corresponents. Aleshores el senyor Camus tocava un ressort; immediatament el cotxer vinculava son fuet, y 'ls cavalls caminaven naturalment al llarch de la taula vorejant-la, arrosegant la carrossa. Quan havien anat tot lo lluny que podien en aqueix primer sentit, feyen sobtadament una volta cap a l'esquerra, y 'l carruatge reprenia son camí en angle recte, sempre vorejant la taula. La carrossa anava seguint aixís fins arribar al devant del silló ont seya el jove príncep. Aleshores se deturava; devallava el patge y obria la portella; la dama sortia y presentava un memorial a son sobirà; després se ficava a dins. El patge alsava l'estrep, tanca la portella y s'en tornava a lloch, el cotxer fuetjava 'ls cavalls, y la carrossa tornava a sa posició primitiva. El *màgich* del senyor Maillardet també mereix que se 'l conegui. Copiem la explicació següent de les cartes ja esmentades del doctor Brewster, qui ha tret els ressenyaments principals de l'*Enciclopèdia d'Edimburg*.

«Una de les peces mecàniques més populars qu'havem vist es el *màgich* construït pel senyor Maillardet, la especialitat del qual consisteix en respondre a certes pre-

gundes. Una figura vestida de màgich apareix asseguda al peu d'una paret ab un llibre a la mà esquerra y una vareta a l'altra. S'escriuen dins d'uns medallons ovalats un cert nombre de preguntes' previament preparades; l'espectador separa les qui son del seu gust, y desitja sien contestades, les posa dins d'un calaix dispost per rebre-les, y 'l calaix es tanca per un ressort fins haver rebuda la resposta. El màgich aleshores s'alça del seu lloch, fa una inclinació de cap, descriu uns cercles, y consultant el seu llibre, com si estigués preocupat per un pensament pregón, l'aixeca a l'alsada del seu rostre. Fingint aixís meditar sobre la pregunta que se li ha feta, alça la vareta y truca ab ella a la paret per demunt del seu cap; s'obren els dos batents d'una porta y deixen veure una resposta apropiada a la pregunta. La porta 's torna a tancar; el màgich reprèn sa actitud primitiva, y el calaix s'obra per tornar el medalló. De medallons n'hi hà vint, contenint tots preguntes diferents, a les quals el màgich contesta ab respostes adequades d'una manera pasmosa. Els medallons son de planxa prima de coure, elíptichs y exactament iguals. Alguns medallons porten una pregunta escrita a cada cara, y en aquest cas el màgich les respòn totes dues l'una darrera l'altra. Si 's tanca el calaix sense cap medalló a dins, el màgich s'aixeca, consulta el llibre, mou el cap y 's torna a asseure; els dos batents de la porta romanen closos y 's veu el calaix vuyt. Si s'hi posen dos medallons junts, sols s'obté la resposta corresponent al qui es demunt. Un còp montada la màquina, el moviment pot durar cosa d'una hora, y durant aquest temps l'autòmata pot respondre a unes cinquanta preguntes. L'inventor assegurava que 'ls medis pels quals obraven els diferents medallons sobre la màquina per fer sortir les respostes adequades a les preguntes, eren excessivament senzills.»

L'ànech de Vaucanson era encara més notable. Era de tamany natural y imitava ab tanta perfecció l'animal viu, que l'il·lusió que feya era complerta. Executava, diu Brewster, totes les actituds y tots el gestes

de la vida; menjava y bevia ab avidesa; feya tots els moviments de cap y de gorja propis de l'ànech, y, com si fos de debò, removia vivament l'aigua que xuclava ab el bech. Deixava sentir també el crit nasal de la bèstia, d'una completa exactitut ab el natural. En quant a la estructura anatòmica, l'artista havia demostrat la habilitat més gran. Cada òs de l'ànech natural tenia son corresponent en l'autòmata, y les ales eren anatòmicament exactes. Cada cavitat, apòfisi o corvatura estava estrictament imitada, y cada òs tenia son moviment propi. Quan algú tirava grans al seu devant, l'animal allargava el coll per trencà'ls-e ab el bech, se 'ls empassava y 'ls digeriria. ⁽¹⁾

Si aquestes màquines denotaven un enginy extraordinari, què haurem donchs de creure de la *màquina de calcular* del senyor Babbage? Què 'n direm d'un mecanisme de fusta y metall que no solament pot computar les taules astronòmiques y nàutiques fins a no sé quin punt determinat, sinó que ademes confirmar la certesa matemàtica de les seves operacions per la facultat de corregir els erros possibles? Què 'n direm d'un mecanisme que no solament pot fer tot això, sinó que ademes imprimeix materialment els resultats de sos càlculs complicats, tot just obtinguts, y sense la més lleugera intervenció de l'intel·ligència humana? Algú dirà tal volta que una màquina com la que describim està incomparablement ben per demunt del *Jugador d'escachs* de Maelzel. De cap manera; és ben al revés, n'està ben per sota; ja que ab tot y això hem admès al principi (cosa que no s'hauria d'admetre racionalment ni per un instant) que 'l *Jugador d'escachs* es una *pura màquina* y fa les seves operacions sense cap intervenció humana immediata. Els càlculs aritmètics o algebràics son, per llur naturalesa, ficsos y determinats. Donades certes hipòtesis, se dedueixen necessària y inevitablement certs resultats. Aquèts resultats no depenen de res més ni

(1) Ab el títol *Androides* se trobarà a l'*Enciclopèdia d'Edimburg* una llista completa dels principals autòmats dels temps antics y moderns.

reben l'influència de res més que de les suposicions primitivament acceptades. Y 'l problema que s'ha de resoldre marxa, o tindria de marxar, cap a la solució final, per un seguit de punts infal·libles y no susceptibles de cap mena de cambi ni sotmesos a cap modificació. Admès això, nosaltres podem sense cap dificultat, concebir la *possibilitat* de construir una peça mecànica qui, prenent son punt de partida en els *dats* del problema per resoldre, segueixi sos moviments regularment, progressivament, sense cap derivació, cap a la solució desitjada, ja que aqueixos moviments, encara que se 'ls suposi un xich complexes, no han pogut esser mai concebuts d'altra manera que finits y determinats. Però en el cas del *Jugador d'escachs* hi hà una diferència inmensa. Allí no hi hà res de marxa determinada. Cap còp, en el joch d'escachs, resulta necessàriament d'un altre còp qualsevulga. D'una disposició particular de les peces, en un moment determinat de la partida, no 'n podem deduir llur disposició futura en un altre moment qualsevulga. Considerem la *primera jugada* d'una partida d'escachs en comparació dels *dats* d'un problema algebràich, y compendrem tot seguit la gran diferència entre l'una cosa y l'altra. En el cas dels *dats* algebràichs, el segón pàs del problema, qui 'n depèn absolutament, ne resulta inevitablement. Ha sigut creat pel *dat*. Té d'esser lo qu'es y no altra cosa. Però 'l primer còp en una partida d'escachs no té d'esser necessàriament seguit d'un segón còp determinat. Mentres el problema algebràich camina cap a la solució, res altera la *certesa* de les operacions. No essent el segón pàs altra cosa que la conseqüència dels *dats*, el tercer es aiximeteix una conseqüència del segón, el quart ho es del tercer, el quint del quart, y aixís successivament, *sense cap alternativa possible*, fins a acabar. Però, en els escachs, l'*incertesa* del còp següent està en proporció de la marxa de la partida. Hi hà algunos jugades fetes, però *cap* de determinada. Espectadors diferents podrien aconcellar jugades diferents. Tot donchs aquí depèn del judici variable

dels jugadors. Y fins convenint (cosa impossible) que 'ls moviments de l'*Autòmata escachista* fossin en si meteixos determinats, foren necessàriament interromputs y desbaratats per la voluntat determinada del seu contrincant. No hi hà donchs cap analogia entre les operacions del *Jugador d'escachs* y les de la màquina de calcular del senyor Babbage; y si volem anomenar a-n aquell *pura màquina*, quedarem obligats a reconèixer qu'es incomparablement l'invent més extraordinari de la humanitat. No-resmenys son primer introductor, el baró Kempelen, no tenia escrúpol de dir-ne «una peça mecànica de lo més vulgar, una *joguina* d'uns efectes tals que sols semblaven maravellosos per l'atreviment de la concepció y la troballa felix dels medis adoptats per ajudar a fer l'il·lusió». Però no cal allargar la qüestió. Es cert del tot que les operacions de l'*Autòmata* estàn regulades per l'*esperit*, y no per res més. Fins se pot dir qu'aquesta afirmació es susceptible d'una demostració matemàtica, *a priori*. La única cosa discutible és donchs la manera de fer-hi intervenir l'acció humana. Avans d'entrar en aquesta qüestió, convindrà sense dubte fer l'història y la descripció molt breument del *Jugador d'escachs*, per comodat d'aquells lectors nostres qui no han tingut mai ocasió d'assistir a l'exhibició del senyor Maelzel.

L'*Autòmata escachista* fou inventat el 1769, pel baró de Kempelen, gentilhome de Presburg, a Hungria, qui més endavant el cedí, junt ab el secret de les seves operacions, a son propietari actual. Poch temps després d'acabat, estigué esposat a Presbourg, a París, a Viena, y en altres ciutats del continent. En 1783 y 1784 fou transportat a Londres pel senyor Maelzel. En aquèts últims anys l'*Autòmata* ha visitat les ciutats principals dels Estats Units. Per tot arrèu ont s'ha deixat veure, ha despertat una gran curiositat, y gent de tota mena han fet nombroses tentatives per penetrar el misteri dels seus moviments.

A l'hora fixada per l'exhibició, s'escorre una cortina, o be s'obre una porta ab dos

batents, y la màquina va rutilant fins a uns dotze peus de l'espectador més acostat, devant del qual hi han posat una corda. Se veu una figura vestida de turch, y asseguda ab les cames entrecreuades, devant d'una ampla caixa qui sembla feta de fusta d'arc, y que li serveix de taula.

L'amo de la màquina, si 's vol, la farà rutil·lar cap a qualsevol indret de la sala, la farà estar quieta allà ont sigui, o fins la canviarà de lloch diferents vegades mentres duri la partida. La base de la caixa està bastant elevada per sobre de terra, mercès a unes rodets y uns petits cilindres de coure demunt de les quals se la fa moure, y 'ls espectadors poden veure d'aquesta manera tot l'espai que hi hà per dessota l'*Autòmata*. La cadira ont sèu la figura és ficsa y està unida a la caixa. El braç dret del *Jugador d'escachs* està estès al llarch al seu devant, fent angle recte ab son còs, y apoiat en actitud indolent, a la vora del tauler. La mà està girada enlaire. El tauler d'escachs té divuyt polsades en quadro. El braç esquerra de la figura està doblegat pel colze, y la mà esquerra aguanta una pipa. Un drap vert cubreix la esquena del Turch y li tapa en part el devant de les espatlles. La caixa, jutjant pel seu aspecte exterior, està dividida en cinch compartiments, tres armaris de la mateixa mida y dos calaixos qui ocupen la part del moble col·locat a sota dels armaris. Aquestes observacions se refereixen a l'aspecte de l'*Autòmata*, considerat al primer còp de vista, al moment de presentar-lo als espectadors.

El senyor Maelzel fa saber aleshores a l'Assamblea que va a ensenyar als seus propis ulls el mecanisme de l'*Autòmata*. Se treu un manyoch de claus de la butxaca, obra ab una clau la porta marcada ab el número 1, y presenta aixís tot l'interior de l'armari a l'exàmen dels presents. Tot aqueix espai està aparentment ple de rodes, de pinyons, de palanques y d'altres enginys mecànichs, apilotats y apretats els uns contra 'ls altres, de manera que la vista sols pot penetrar a una curta distància a través del conjunt. Deixant ben oberta aquesta

porta, Maelzel se posa derrera la caixa y, alçant el mantell de la figura, obra una altra porta col·locada al derrera meteix de la que està oberta. Sostenint una espelma encesa devant d'aquesta porta, y fent córrer la màquina d'un cantó a l'altre, fa entrar aixís una llum intensa a través de tot l'armari, qui aleshores apareix ple, completament ple d'enginys mecànichs. Quan els concurrents n'estàn ben convençuts, tanca la porta del derrera, treu la clau del pany, deixa caure el mantell de la figura, y se 'n torna a la part del devant. Cal recordar que la porta senyalada ab el número 1 ha quedat oberta. L'automatista se 'n va ara a obrir el calaix col·locat sota 'ls armaris a la part jussana de la caixa; puix encara que aparentment hi hagi dos calaixos no n'hi hà més qu'un, y 'ls dos poms y 'ls dos forats del pany sols serveixen per ornament. Obert el calaix en tota la estensió, se veu un coixinet y una col·lecció completa d'escachs, clavats en un bastidor de manera que 's mantinguin perpendiculars. Deixant obert aquèl calaix, com també l'armari número 1, Maelzel obra la porta número 2 y la porta número 3, que no son més com se veu aleshores, que 'ls dos batents d'una mateixa porta, obrint-se sobre un meteix compartiment. Encara, a la dreta d'aquèl compartiment (es a dir a la dreta de l'espectador), hi hà una petita part separada, de sis polsades d'ample, y plena de peces mecàniques. En quant al compartiment principal (parlant d'aquesta part de la caixa visible un còp obertes les portes 2 y 3, en direm sempre el compartiment principal), està tot cobert d'una roba fosca y no conté altres enginys mecànichs que dues peces d'acer, en forma de quadrant, col·locades cada una a un dels dos angles superiors de la part de derrera. Una petita eminència, d'unes vuit polsades en quadro, també coberta d'una roba fosca, s'alça de la base del compartiment més llunyà a l'esquerra de l'espectador. Deixant obertes les portes 2 y 3, com també el calaix y la porta 1, l'automatista se 'n va derrera'l compartiment principal, y, obrint una altra porta, illumina perfec-

tament tot l'interior, ficant-hi una espelma encesa. Un còp esposada aixís, en apariència, tota la caixa a l'exàmen de l'Assamblea, Maelzel, deixant sempre les portes y 'l calaix oberts, fa donar mitja volta a l'*Autòmata* y ensenya l'esquena del Turch alçant el mantell. Cap als ronyons de la figura s'hi obra una porta d'unes deu polsades en quadro, y n'hi hà una altra també, però més petita, a la cuixa esquerra. L'interior de la figura, vist aixís per aquestes obertures, apareix ocupat per peces mecàniques. En general, tothom desde aleshores queda convençut de qu'ha vist y examinat completament, simultaniament, totes les parts constitutives de l'*Autòmata*, y la idea de que una persona hagi pogut romandre-hi amagada, durant una exhibició tant completa de l'interior, és immediatament rebutjada per l'esperit, com excessivament absurda, si és que encara un moment l'hagués acceptada.

El senyor Maelzel, tornant a posar la màquina en sa posició primitiva, entera ara als presents de que l'*Autòmata* jugarà una partida d'escachs ab qualsevol que's presenti com adversari. Aceptada la lluita, se posa una tauleta per l'antagonista, tocant a la corda, no al devant sinó a l'estrem d'un costat, per no privar cap espectador de la vista de l'*Autòmata*. D'un calaix d'aqueixa taula s'en treu un joch d'escachs, y generalment, però no sempre, Maelzel els ordena ell mateix sobre'l tauler que consisteix senzillament en quadros pintats demunt la taula, en la forma acostumada. Assegut l'adversari, l'automatista s'en va al calaix de la caixa, y n'treu el coixí, que col·loca com a suport, sota 'l braç esquerra de l'*Autòmata*, després d'haver-li tret la pipa de la mà. Prenent tot seguit del mateix calaix el joch d'escachs de l'*Autòmata*, col·loca les peces sobre el tauler que hi hà devant de la figura. Després rebat les portes y les tanca, deixant el manyoch de claus penjat a la porta número 1. Tanca també el calaix, y finalment dona corda a la màquina introduint una clau en un forat col·locat a l'estrem esquerra (esquerra de l'espectador). Comença la partida, fent l'*Autòmata* la pri-

mera jugada. La partida no acostuma a durar més enllà de mitja hora; però si al cap d'aquêt temps no és acabada, y l'adversari té la pretensió de poder guanyar l'*Autòmata*, el senyor Maelzel no s'oposa generalment a que segueixi la partida. No cansar la concurrència, això es el motiu ostensible, y real sens dubte, d'aital limitació de temps. Naturalment ja's comprèn que a cada jugada de l'adversari en sa pròpia taula, el mateix senyor Maelzel, obrant com a representant de l'adversari, executa la jugada corresponent sobre la caixa de l'*Autòmata*. Igualment, quan juga el Turch, la jugada corresponent és executada, a la taula de l'adversari, pel senyor Maelzel, obrant aleshores com a representant de l'*Autòmata*. D'aquesta manera, l'automatista se veu obligat a passar sovint de l'una taula a l'altra. Sovint també ell se gira cap a la figura per endur-s'en les peces qu'ella ha preses y qu'ell posa quan cal, sobre la caixa, a l'esquerra de l'escacher (a sa pròpia esquerra). Quan l'*Autòmata* no's decideix ben be a fer una jugada, se veu algùn còp l'automatista col·locar-se molt aprop de la seva dreia, y posar la mà de tant en tant, com deixant-la anar, sobre la caixa. Hi hà també una certa trepidació de peus, pròpia per insinuar en els esperits ben desperts la idea d'una connivència entre la màquina y ell. Aquestes particularitats són segurament senzills tichs del senyor Maelzel, o be, si s'en dona compte, s'en serveix ab el fi de suggerir als espectadors la falsa idea de que en l'*Autòmata* no hi hà altra cosa qu'un pur mecanisme.

El Turch juga ab la mà esquerra. Fa tots els moviments en angle recte. Aixís la mà (enguantada y en posició natural) és duta directament demunt la peça que's té de moure, després per fi s'abaixa, y en la majoria dels cassos els dits l'agafen facilment. No-res-menys, algunes vegades, quan la peça no està col·locada precisa y exactament al seu lloch, és debades el moviment de l'*Autòmata* per agafar-la. Quan succeeix això ell no fa cap nou esforç, sinó que 'l braç segueix son moviment en el sentit pri-

mitiu, com si els dits haguessin prè la peça. Senyalat aixís el lloch ont s'havia d'haver fet la jugada, el braç se posa demunt del coixí, y Maelzel executa 'l moviment indicat per l'*Autòmata*. A cada moviment de la figura se sent rodar la màquina. Durant la partida, el Turch, de tant en tant, mou els ulls com si examinés el tauler dels escachs, belluga 'l cap, y diu el mot *escach* quan és la ocasió. ⁽¹⁾

Si l'adversari juga en fals pica vivament demunt la caixa ab els dits de la mà dreta, mou el cap enèrgicament, y tornant a son lloch primitiu la peça mal jugada, se pren el dret de fer ell la jugada següent. Quan ha guanyat la partida, mou el cap ab aire de triomf, guaita satisfet els espectadors d'aprop seu, y, enretirant el braç esquerra més de lo que acostuma, posa no més els dits demunt del coixí. En general guanya el Turch; *ha perdut una o dues vegades*. Acabada la partida, Maelzel tornarà a ensenyar, si 's vol, el mecanisme de la caixa, de la meteixa manera qu'avans de començar. La màquina roda cap en darrera, y una cortina qui 's desplega l'amaga als ulls dels espectadors.

S'han fet moltes tentatives per resoldre el misteri de l'*Autòmata*. La opinió més corrent, opinió sostinguda massa vegades per persones d'intel·ligència qui promet quelcom més, ha sigut, com ja hem dit, que l'acció humana no hi entrava per res, que la màquina era una pura màquina y res més. Fins n'hi hà qui han sostingut que 'l meteix automatista regulava els moviments de la figura per algún medi mecànic a través dels peus de la caixa. Altres s'han atrevit a parlar d'un imàn. Respecte la primera d'aquestes opinions, no n'hem de dir, per ara, res més de lo que ja hem dit. En quant a la segona, sols caldrà repetir lo que ja hem esmentat, això és, que la màquina roda sobre dos cilindres, y que si ho demana qualsevol espectador, és duta a l'indret de

la sala que 's vulgui, fins canviant-se sempre de lloch mentres dura la partida. La suposició d'un imàn tampoch se pot sostenir; puix si un imàn fos qui obrés, un altre imàn amagat a la butxaca d'un espectador trastornaria tot el mecanisme. Per altra banda l'automatista no s'oposarà a que ningú posi demunt la caixa una pedra d'imàn, la més poderosa, durant tot el temps de la exhibició.

El primer assaig d'explicació que s'escrigué, el menys el primer que coneixem, fou un fascicle gros imprès a París l'any 1785. L'hipòtesi de l'autor se reduïa a-n això: qu'un nan movia la màquina. Suposava qu'aquêt nan s'amagava mentres obria la caixa, ficant les comes dins de dos cilindres vuyts (que 's suposava formaven part del mecanisme de l'armari número 1, encara que no s'hi vegessin) mentres son còs quedava del tot fora de la caixa, cobert ab la capa del Turch. Quan se tancaven les portes, el nan trobava manera de ficar el còs dins de la caixa, permetent-li fer l'operació sense que ningú sentís res del soroll produït per qualsevol part del mecanisme, y además se podia tancar la porta per ont havia entrat. Descubert aixís l'interior de l'*Autòmata*, sense veure ningú a dins, els espectadors, diu l'autor del fascicle, queden convençuts de que efectivament no hi hà ningú dins cap recó de la màquina. Tota la hipòtesi és massa palesament absurda per merèixer un comentari o una refutació, y per quedar convençuts de què sols molt mitjament va atreure l'atenció del públich.

L'any 1789, se publicà un llibre a Dresde pel senyor J. F. Freyhere, ont hi havia un nou assaig d'explicació del misteri. El llibre del senyor Freyhere era bastant gros y copiosament il·lustrat ab gravats en colors. La seva dita era qu'ell suposava «qu'un minyó, molt instruit y prou prim per poderse amagar dins d'un calaix col·locat immediatament a sota 'l tauler» jugava la partida d'escachs y efectuava totes les evolucions de l'*Autòmata*. Aquesta idea, encara qu'un xich més tonta que la de l'autor parisi, fou no obstant més ben acollida, y

(1) El mot *escach* que diu el Turch és un perfeccionament del senyor Maelzel. Quan era propietat del baró de Kempelen, la figura senyalava l'*escach* picant sobre la caixa ab la mà dreta.

s'adoptà fins a un cert punt com la veritable solució del miracle, fins que l'inventor feu acabar les discussions autorisant un detingut exàmen de la coberta de la caixa.

Aquèts assaigs estraferaris d'explicació foren seguits d'altres no menys estraferaris encara. No-res-menys darrerament un escriptor anònim, seguint un camí de raonament molt mes filosòfic, ha anat a parar a una solució digna d'aplaudiment, encara que no la poguem considerar com la única veritable. Son article fou publicat primer en un setmanari de Baltimore, il·lustrat ab gravats, y duent per títol: *Una Tentativa d'anàlisi de l'Autòmata jugador d'escachs del senyor Maelzel*. Ens sembla qu'aquest article es la edició primitiva del fascicle al qual sir Brewster aludeix en ses *Cartes sobre la màgia natural*, y qu'ell no dubta en declarar una perfecta y satisfactòria explicació. Els *resultats* de l'anàlisi son, en conjunt, y sens dubte, justos; però per a que Brewster hi hagi volgut veure una perfecta y satisfactòria explicació, cal suposar que no l'ha llegit el fascicle sinó precipitadament y distreta. En el compendi d'aquest assaig, presentat en les *Cartes sobre la màgia natural*, es del tot impossible arribar a una conclusió clara referent a la perfecció o imperfecció de l'anàlisi, a causa d'estar molt mal arrançades, y d'esser insuficients les cartes de resposta. Igual defecte hi hà en la *Tentativa d'anàlisi*, tal com l'hem llegida en sa primera forma. La solució consisteix en un seguit d'explicacions minucioses (acompanyades de gravats al boix, ocupant tot plegat un gran nombre de planes), el fi de les quals es demostrar la *possibilitat de descol·locar els compartiments* de la caixa, de tal manera qu'un esser humà, amagat a dins, pugui transportar parts de sos còs d'un lloch a l'altre de la caixa, durant l'exhibició del mecanisme, impossibilitant aixís que 'ls espectadors el vegin. No cal dubtar, com ja hem dit y anem a provar de demostrar-ho, de que 'l principi, o més ben dit el resultat d'aques-explicació, no sigui l'únich veritable. Hi hà una persona amagada dins de la caixa du-

rant tot el temps que s'està per fer veure l'interior. No obstant, nosaltres no admeterem la verbosa descripció de la *manera* segons la qual s'han de moure els compartiments per prestar-se als moviments de la persona amagada. La rebutjarem com una pura teoria admesa *a priori*, y a la qual s'hauràn d'adaptar tot seguit les circumstàncies. No arribem ni podem arribar a aquesta teoria per cap raonament d'inducció. La manera, sia la que sia, com se verifica la descol·locació és lo què s'escapa a la observació a cada moment de l'exhibició. Demostrar que no és impossible que certs moviments s'efectuïn d'una certa manera no és pas lo meteix que demostrar que s'han efectuat positivament d'aqueixa manera. Poden existir una infinitat d'altres mètodes pels quals se puguin obtenir els mateixos resultats. La probabilitat de que la única hipòtesi presentada resulti esser la única justa està donchs en la relació de la unitat a l'infinit. Però, en realitat, aquèl punt particular — la movilitat dels compartiments — no té cap importància. Es absolutament inútil dedicar set o vuyt pàgines a voler demostrar lo que cap persona de bon seny negarà, — és a dir, que 'l poderós geni mecànich del baró Kempelen ha pogut descobrir els medis necessaris per tancar una porta o fer córrer una tapa, ab un agent humà a son servei y en contacte immediat ab la tapa o la porta, lo meteix que totes les operacions executades de manera que s'escapin enterament a l'observació dels espectadors, — com ho demostra l'autor de l'*Assaig*, y com nosaltres mateixos probarem de demostrar d'una manera més completa.

En aquesta tentativa d'explicació de l'*Autòmata*, ensenyarem de primer com s'efectuen les operacions, y tot seguit descriurem, lo més breu possible, la naturalesa de les *observacions* d'ont hem tret el nostre resultat.

Trad. per ANFÓS DE SANFOST

(S'acabarà)

Maria

Cançó popular armonisada pel Mestre Bosch

Moderat

Ven

Piano

N'hi havi-a tres germane-tas totes tres dins d'un jardí to-

tes salten totes ba-llen la més gran ja'n fa un sospir Per un altre de mon-

tanya la meu amor m'ha trahit

N'hi havia tres germanetes,
totes tres dins d'un jardí;
totes salten, totes ballen,
la més gran ja'n fa un sospir
Per un altre de montanya
lo meu amor m'ha trahit.

¿Perquè sospirèu, Maria?
¿perquè feu tant gran sospir.
—Ja no canto ni m'alegro,
el meu cor sempre està trist,
Enceneu-me un candeleró,
que jo m'en vull anà al llit.—

Escala amunt s'enfilava
tot pujant-la ab gran fatich;
al sé al entrar l'arcova
un infant ja n'ha parit.

Ella se'l posa en els brassos
quan se'l veyà tant bonich.
—Ay, fill meu de mes entranyes
digas-me d'ont has eixit?

Si te'n dono la mamella
no'n trobaré pas marit;

si t'encarrego a una dida
ne seràs mal assistit;
si te'n tiro a la riera,
no hi haurà cel pera mi.—

Lo fill del Rey s'ho escollava,
passejant-se pel jardí.
—Donèu-li vos la mamella,
que ja'n trobarèu marit;
de cent homes que tinch d'armes
triarèu lo més bonich,
y si cap d'ells vos agrada
vos ne casarèu ab mi,
que'n tinch la dòna malalta
y s'acaba de morir,
y si Deu no me la mata
ja la faré jo morir.—

La Maria que'l escolta
ja me li respòn així;
—Ay traidor, deixa-la viure,
de Deu sias aborrit,
que con ho vols fer ab ella
també ho faries ab mi.

Coses assenyalades

ALS JOCHS FLORALS DE REUS, lo Pin hi va llegir el següent discurs presidencial:

Honorable concurs! Amichs caríssims.— Heu volgut celebrar eixa festa per donar una prova més de l'intensitat ab que sentiü l'amor a les coses de la terra; heu volgut evidenciar a propis y forastarers que seguieu ab reposat bon seny la lluminosa ruta que guia vers l'ideal de tots els bons patricis: la reconstitució de la personalitat catalana; heu volgut demostrar que'ls entrebanchs no us aturaven, que caminavau resoltament per la via que'ns porta a la dignificació de la nostra llengua y per ella, a la plenitud del nostre dret, sempre dintre una Espanya unida, forta y respectada.

Y per celebrar eixa festa que tan altes coses simbolisa, per celebrarla ab llument, heu aplegat un Consistori compost d'homens competents en tota llei de tecnicismes literaris, heu cridat als nostres poetes en vers y en prosa noble, donant-los flors de poesia, heu enramat eixa sala ab flors de vostres jardins, heu convidat a les hermoses xiquetes de Reus, que son flors de vostres vides...

Tot ho heu fet com gent de gust, com gent entesa, tot menys una cosa; la d'insistir en que fos un obscur legionari de l'estol anònim que pugna per l'enlairament de la Patria, la de que fos jo, qui presidís eixa solemne assentada.

Potser ha contribuït a fer-vos insistents y a mi inmodest, acceptant la Presidència que m'oferiau, la circumstància especial y única de tractar-se d'una festa que's celebrava en eixa ciutat benivolguda, d'hont

quasi soch fill car hi nasqueren tots els meus antecedents materns. Potser també m'ha decidit a acceptar la vostra oferta lo desitg de fer ben patent que'ls amichs de Reus viuen cada dia ab major intimitat ab els bons vehins qui al cap d'avall de la polsosa ruta que passa per sota els pins de Bofarull, per devant la Florida y per sobre'l Francolí s'estàn al redòs de la Catedral maravellosa; ab els qui tranziten per aquells històrichs carrers que a tots nosaltres ennobleixen, ab els qui com sacerdots devociosos vetllen per la conservació d'aquelles construccions orgull de tots els catalans, d'aquelles pedres y murs que diuen ab severa eloqüència que no hi hà en nostra gloriosa Catalunya gent de major o menor vàlua colectiva, y que fins estimant cada hu ab major tendresa lo reconet hont es nat, tothom s'ha de sentir ciutadà de la Tarraco-Augusta.

Potser també m'hagi decidit, l'idea de que acceptant eixa Presidència podia rescabalar-me una engruneta del gran deute d'atencions y cortesies qu'he contret ab molts dels amichs que'm convidaven. Amichs que m'he guanyat no pels meus mèrits de cap mena, sinó pel sentiment de vera confraternitat qu'en mi endevinaren al llegir ja fa molts anys frases seves referents als homens d'eixa terra.

»Reus» havia dit jo en un llibre que alguns llegiren «Reus es lo cap de tots els »els pobles del Camp de Tarragona, la ciutat hont per virtut de son allunyament »oficial s'han conservat més vives les tradicions, menys barrejats de castellanisme »els llinatges... La població que petita y tot »remou més idees, emprèn més treballs

»nous, fa propis més avenços, adopta o crea
»més teories. Si hi hagués força pobles com
»lo de Reus, la Nació Catalana aniria al
»devant de totes.»

D'eixes paraules escrites vivint jo molt lluny d'Espanya, escrites quan no era personalment conegut per cap de les persones aquí presents, nasqué sens dubte la simpatia que al tornar a la dolça Patria després de vint y sis anys de viure'n allunyat, me fou tan amistosament demostrada en festes y aplechs, escursions y viatges, converses y relacions socials.

En eixes paraules escrites per un tarraconí, en la tònica dominant del llibre ont son estampades, vegereu sens dubte, vosaltres fills de Reus, no solament un enamorat de la vostra ciutat nadiua, sinó un entusiasta de totes les belleses ètiques y plàstiques de nostra Catalunya... y aduch de tota Espanya! belleses superiors a les de nacions molt elogiades per gent que no veuen l'exterior, lo qui pot estudiar-se anant *a comprar o a pendre aigues* durant curtes setmanes.

Y esposat lo perquè segons me sembla, m'heu elegit, y 'l perquè, contra la meua costum jo he consentit en ser President, me permetré dir-vos sens voler excitar vostre condol recordant dissorts y contumèlies, qu'en eixes *Corts d'Amor* me sembla que no més s'hi hà de parlar de la Pàtria, dient-ne alabances; de la Fè, sublimant-ne 'ls prestigis, de l'Amor, magnificant-ne 'ls suaus y delectables moments.

En eixes festes que son *Jochs*, en eixes festes que son *Floralies* de l'estre poètic, al meu entendre no s'hi han de fer comentaris qu'en lloch de donar ales al pensament, l'aixalin y pertorbin.

No parlem, donchs, de fets consumats en nostre dany, y quasi sempre per desídia nostra; considerant per altra part que com diu Aristòtil «si res està en cap lloch tan bé com l'home voldria, moltes coses estan millor de lo que 'l home assegura». No parlem, donchs, d'agravis perquè voldriem que al eixir d'aquí anessi a vostres afers com qui surt d'una reunió joiosa, no com

qui surt d'un aplech de gent malhumorada. No'm parlem perque voldriem que al rememorar eixa diada, vostres comentaris espressessin gaudi, perquè voldriem que servessi uersa temps la suau impressió de les imatges poètiques que tot ara ohireu, ensemps ab la tendre recordança de les encara més belles imatges, plenes de frescor y vida, de les belles dames que'ns fan la gran mercè d'escoltar-nos... voldriem persuadir-vos de que lo millor de Catalunya en els temps pretèrits eren les nostres àvies... voldriem que ab nosaltres creguessiu que l'home perfecte viu sempre influit pel concell de la mare, per l'amor a la preferida, per la tendresa envers la muller, lo dolç afecte a les germanes, lo pur desinteressat desfici per les filles.

Qui no fa cabal de les dones, qui les tracta ab duresa es un ser monstruós. Creyeu ben bé, vosaltres jòvens, que sou la Pàtria de demà, que l'amor a la terra no solament se demostra aimant tot lo que la constitueix; rius y montanyes, ciutats y llogarets, història y llegenda, idioma y costums; sinó estimant als homens y a les dones que li donen vida; fins estimant als qui foren, en la en la veneració a llur memòria; als qui vindran, trevallant per fer-los un viure ditxós. Qui estima a les coses sense estimar a les persones es un cor aixut; qui per a demostrar qu'es fort no vol humanisar-se, es un ser nociu. La força no són les paraules agres, la raó no són els impropèris: Força, es indulgència.

Fugiu donchs, fugiu, oh amichs caríssims! fugiu com de mortal pestilència del parlar autoritari, del voler tenir sempre raó, del pudor de sentiments portat fins a l'hipocresia, y més que d'altra cosa de la designació sistemàtica, de la mofa, del sarcasme. Cultivèu la bona costum, tan pròpia de la gent de Reus, de pendre les coses pel costat joios, considerant que lo que avui sembla ridícul potser demà vos sembli meravellós. Siau indulgents y tolerants, siau amables ab tothom, y més que ab ningú, ab les vostres estimades. Amables, no precisament a la manera ploridosa dels Petrarcs

y Ausias March de curta volada, que a força d'exageracions cauen en lo ridícol, sinó amables en les converses rojoides de cada dia, en els procediments amistosos de tots els moments.

Lo bon voler, la bona gràcia, l'estimació, y fins l'amor, no's demostren solament renglerant versos ab fatalismes o clars de lluna, escorrons o floretes boscanes; se demostren preferint a la societat de gent barroera la societat de gent ben criada, convidant a les amigues a ballades honestes, a lectures y festes ont se parli dels temps que foren y dels temps que són, anant ab elles a sitis xamosos del nostre camp, sent sempre discrets, atents y ben parlats. Ja veurèu com si escoltant-vos elles parlar d'un pros cavaller o d'un superb monument, ja veurèu com si assistint elles a les vostres assentades poètiques aprenen noms de grans personatges, retenen fets, dedueixen conseqüències, ja veurèu com llur societat vos esdevé cada jorn més delectable.

Y termino eix ja massa llarch parlament perquè al meu entendre sols tenen dret a fer-se escoltar per concursos previament convocats, els qui exerceixen l'alt sacerdocí d'esposar principis doctrinals desde la trona, els qui aclareixen misteris del llibre de Natura desde la Càtedra, els qui defensen furs de Justícia desde 'ls tribunals.

Tots els sermons (prenent *sermo-sermonis* en son sentit natural) tots els sermons que no tinguin per objecte la propagació de veritats ètiques, físiques o metafísiques, són exercicis de lluiment, imitació inconscient de costums no catalanes. Parlin donchs els qui tenen dret de parlar en eixa poètica festa, parlin nostres prosadors eximís, parlin nostres altíssims poetes.

J. PIN Y SOLER.

CURS D'ASTRONOMIA.—La Junta del «Ateneo Barcelonés» ha organitzat una obra altament simpàtica, comptant ab un element de gran vàlua, com és l'astrònom En Joseph Comas Solá, director del Observatori Fabra, més conegut a fóra de casa qu'aquí meteix.

A primers del pròxim Janer començarà'l curs d'Astronomia que durarà fins al estiu, explicant-se setmanalment dues lliçons en el local del esmentat Atenèu, ab pràctiques d'observatori, que donaràn especial atractiu y marcat interès a aquesta ensenyança, que ben bé's pot calificar d'ensenyança pròpia de gran ciutat, ja que poques son aquelles hont se puguin donar els coneixements astronòmichs ab materials a propòsit per fer les observacions directes, fent-ne una ciència experimental y no una rutinària síntesi treta de llibres, com per dissort sol passar.

L'estudi de l'astronomia, la més general de les ciències, que té la rara virtut d'interessar a tothom, lo meteix als entesos qu'als llechs, ha de trobar per força aquí un bon nucli d'aficionats, qu'aniràn a escoltar ab gust la paraula autorisada del docte professor. Aixís és d'esperar per part dels desitjosos d'apendre, y fins ens consta qu'han respost a l'anunci de que s'obria la matrícula. Com a nota simpàtica qu'indica 'l desvetllament integral de Catalunya, fem constatar ab gust qu'entre 'ls alumnes hi figuren varies senyores y senyoretes, que sense preocupar-se gaire de cert feminisme han cuitat a matricular-se.

S.

Llibres

LA ILLIADA DE HOMERO, VERSIÓN LITERAL Y DIRECTA DEL GRIEGO POR EL DOCTOR LUIS SEGALÁ Y ESTALELLA.—Entre els nous prestigis que prometen una certa renovació y transformen de mica en mica l'Universitat de Barcelona, és un dels més sòlits y profitosos el del professor de grech, Dr. Segalà. Malgrat l'absoluta y vergonyosa falta de preparació ab que arriben els alumnes a la seva aula, se topen al entrar-hi ab una cultura sòlida y agena a tot lo que sigui repetició de totes les matèries, y mentides convencionals de tots els catedràtics, una exposició disciplinària, y una honradesa científica que farà segurament entre'ls pochs estudiants qu'estudien una generació d'hellenistes, o quant menys de coneixedors y continuadors de la cultura clàssica. No hi hà indubtablement res tant fecond, com la continuïtat, la derivació, la tradició en l'ordre científich, y tot lo què sòlidament s'ha fet entre nosaltres, y és ben poch, té aquesta característica. El meteix Dr. Segalà és un continuador de l'obra del malaguanyat Dr. Balari Jovany, junt ab altres professors oficials escampats per Espanya.

Però calia esperar del Dr. Segalà una feina més estensa que la que fa ab intensitat dins la seva càtedra. Hem d'enterar-nos a corre-cuyta d'una massa d'idees agenes a la nostra democràcia intel·lectual, y assimilar-nos els tresors d'una pila de civilitzacions no englobats encara en nostre pensament. Això sense fonamentar lo primer, la cultura general clàssica base y norma de tota educació és impossible y cal endressar un el·logi als qui com el Dr. Segalà escometen y coronen bé una tant lloable feina de difusió.

* * *

De l'Illiada fora pueril parlar-ne. Jo he llegit, crech és en Tolstoï, que les narra-

cions primitives despallades de l'afectació ab que les fan rígides els traductors erudits tenen una frescor excelsa y una senzillesa que les fa aptes a la comprensió pels esperits menys roturats. Aquestes paraules equivalen a una condemna del treball del erudit qui amaga sota un feix afros de notes y acotacions la miopia espiritual enterbolidora de la fluida y fresca continuació dels relats èpics que venen després estimats com a engendradors de totes les somnolències. Però l'estrem contrari la dels popularisadors de l'obra remota que ignoren y per adaptació de la qual no fan més que treure-li la pesantesa de mots de la versió erudita és encara més censurable. Jo m'atreviria a recomanar com a discretíssima y intermitja la feina de 'l traductor del professor Segalà. Hi hà en ella una competència minuciosa y acurada en l'investigació del mot original, y en la seva trasllació, al menys en els retalls que jo recordo dels meus estudis de lletres, hi hà un sabor homèrich de senzilla sublimitat de dalt a baix del llibre. Hi hà els adjectius complicats que son cada un una descripció, les comparacions ampuloses, les repeticions que senyalen com un *leit motiv*, els personatges, els successos, y els moments, la sintaxi sense complicació y el doll abundant d'un llenguatge alhora, transparent com arrencat de l'ànima popular y altament literari. Jo recomanaria singularment els epissodis dels vells troians parlant de l'hermosura d'Helena, y l'incomparable lluita d'Ayax fill de Telamon, com una reencarnació tot lo bella que pot fer-se sense l'ausili d'un vers ample y llarch més de lo qu'ens el pot donar la mètrica d'accents dels epissodis immortals del pare Homer.

En resum; és una obra profitosíssima y cal esperar que no s'acabi aquí; que tot lo que no demani rigurosament el vers de la

literatura grega y càpiga en la feina ordenada del professor Segalá ens sigui donat pera confortació de la nostra exíguia vida literària.

M. REVENTÓS.

DIETARI DE LA EXIDA A ALEMANYA Y ALTRES NACIONS, DE MOSSÈN ANTONI M.ª ALCOVER.—Mossèn Alcover, que té una manera inconfundible, ha ofert als subscriptors del «Bolletí del Diccionari», la relació del seu viatge a Alemanya. A través del llenguatge ont ha servat tot lo pintoresch del seu mallorquí, conta ab una barreja de sinceritat pagesa y aplom de judicar ultra-ciudadà

les seves impressions y els seus entusiasmes. El tot, és de una gratíssima impressió; les consideracions del turista y les comparances que fa ab les coses de casa, s'interrompen pera donar-nos una minuciosa relació de tal Musèu o de tal altra catedral.

Hi hà anècdotes d'una senzillesa saborosa, un entusiasme per la normalitat germànica y una sèrie de notes que 's repeteixen nombre de vegades y que patentisen el temperament d'apòstol de Mossèn Alcover, la seva claretat de percepció y la seva voluntariosa bonhomia. A conseqüència d'aquell viatge, hi han a Halle tres alumnes catalans, tenim un manual de fonètica. Això junt ab la impressió de frescor quasi ignòcenta, però potent del relat, em fa elogiar Mossèn Alcover y el seu dietari.

R.

Bibliografia

OCTUBRE

OBRES ORIGINALS

- Alcover (Mossèn Antoni M.^a)*.—«Dietari de l'eixida a Alemanya y altres nacions l'any del Senyor 1907».—Tom V (extraordinari) del «*Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*».—Estampa de N'Armengual y Muntaner. Ciutat de Mallorca.—Ptes. 5 (4 pels subscriptors del *Bolletí*).
Gual (Adrià).—«Els pobles menestrals». Comèdia en 3 actes.—Biblioteca «De tots colors».—2 ptes.
Guimerà (Angel).—«L'Aranya». Drama en tres actes.—2 ptes.
Maseras (Alfons).—«La fi d'un idili». Novela.—Biblioteca popular «L'Avenç», n.º 85.—0'50 ptes.
Mestres (Apeles).—«Idilis», Llibre segón.—J. López, editor.
Miquel y Planas (R.).—«Pierres de Provença», Històries d'altre temps.—1 pta.
Noguera, pure. (Valenti).—«Bells recorts d'una família de Manresa». Un fascicle.
Schädel (Dr. B.).—«Manual de fonètica catalana».—Cöthen (Alemanya) Otto Schulze Verlag.—

Dipòsit per Espanya: Alvar Verdaguèr, Barcelona.

TRADUCCIONS

- D'Indy (Vicens)*.—«El foraster». Acció musical en dos actes.—Traducció aplicada a la música per *Joaquim Pena* ab la esposició dels temes musicals.—Alvar Verdaguèr, Barcelona.—F. Giró, impressor.—Ptes. 1'50.
Hauptmann (Gerhara).—«L'Assumpció de Hannele Mattern». Drama d'ensomni en dugues parts.—Traducció per *Carles Capdevila*.—Biblioteca «De tots colors».—Ptes. 1'50.
Shakespeare (W.).—«El rei Lear».—Traducció per *A. Albert Torrellas*.—Biblioteca popular dels grans mestres. Obres completes de Shakespeare. Vol. VIII.—1 pta.
Shakespeare (W.).—«El somni d'una nit d'estiu».—Traducció per *Josep Carner*.—Biblioteca popular dels grans Mestres. Obres completes de Shakespeare. Vol III. 2.ª edició.—1 pta.

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

EMPORI

REVISTA CATALANA MENSUAL

Monografies científiques. - Estudis crítics. - Noves y resums de la vida cultural catalana.

COMISSIÓ DIRECTIVA Y ADMINISTRATIVA

GERENT

D. Eduart Calvet, Diputat a Corts

DIRECTOR

D. Francesch de P. Maspons y Anglasesell

REDACTOR EN CAP

D. Emili Vallès y Vidal

DIRECTOR ARTÍSTICH

D. Joan Llimona

ADMINISTRADOR

D. Pere B. Tarragó

PRINCIPALS COL·LABORADORS

Alcover (Mossèn Antoni M.^a)
Alcover (Joan)
Alomar (Gabriel)
Alòs (Ramón de)
Bofarull (Mossèn Jaume)
Bofill y Matas (Jaume)
Cambó (Francesch)
Carner (Jaume)
Carner (Joseph)
Carreras y Artau (Tomàs)
Casanovas S. J. (Ignasi)
Casellas (Raimond)
Comas (Ramón N.)
Coroleu (Wifret)
Costa y Llobera (Mossèn Miquel)
Cunill (Bonaventura)
Domènech y Muntaner (Lluís)
Duràn y Ventosa (Lluís)
Falguera (Antoni de)
Ferrà (Miquel R.)
Gay de Montellà (Rafel)
Gibert (Vicens M.^a de)
Leonart (Joseph)
Llongueres (Joan)
López Picó (Joseph M.^a)
Maragall (Joan)
Marquina (Rafael)
Martí y Sàbat (Josep)
Martorell (Geroni)

Maseras (Alfons)
Masó y Valentí (Rafel)
Moliné y Brasés (Ernest)
Montoliu (Manuel de)
Nicolau y d'Olwer (Lluís)
Obrador (Matéu)
Oliva (Victor)
Oliver (Miquel S.)
Ors (Eugeni de)
Pijoan (Joseph)
Prat de la Riba (Enrich)
Prat Gaballí (Pere)
Pugès (Manuel)
Puig y Cadafalch (Joseph)
Ras (Aureli)
Reventós (Manuel)
Riber (Mossèn Llorens)
Rosselló (Joan)
Rubió y Bellver (Joan)
Rubió y Lluch (Antoni)
Salvà (Maria Antònia)
Serra y Pagès (Rossend)
Sitjà y Pineda (Francesch)
Sunyol (Ildefons)
Tallada (Joseph M.^a)
Taltabull (Cristòfol)
Vinyas (Ramón)
Viura (Xavier)
Zanné (Geroni)

La Revista surt el dia 15 de cada mes; consta com amínimum per cada número de 56 planes; conté il·lustracions en bells grabats, tirats en plects de paper especial. Publica traduccions d'obres literàries notables.

En preparació: traduccions d'obres de Rudyard Kipling, Villiers de l'Isle-Adam, Max Beerbohm, Barbey d'Aurevilly, Mark Twain, Oscar Wilde, etc.

De les obres de les quals s'envien dos exemplars se n'dona compte en el lloc corresponent de la Revista.

Preu de subscripció: Espanya, 20 ptes. l'any o 10 el semestre. Estranger, 20 franchs l'any. Número solt, 2 ptes.

Administració: Méndez Núñez, 3 y 5, Barcelona

J. HORTA: IMPRESSOR

*Méndez Núñez 3 y 5
Telefon 2326*

